

Bruxelles, den 13.11.2013
COM(2013) 801 final

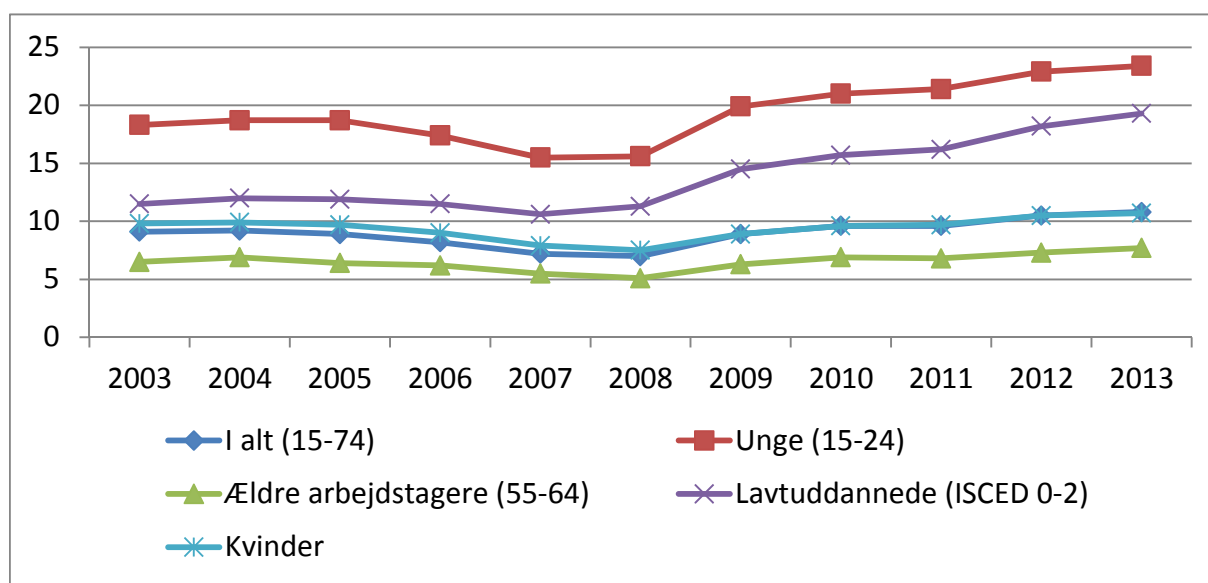
UDKAST TIL DEN FÆLLES RAPPORT OM BESKÆFTIGELSEN

Ledsagedokument til meddelelse fra Kommissionen - Årlig vækstundersøgelse 2014

1. UDVIKLINGEN PÅ ARBEJDSMARKEDET OG DEN SOCIALE UDVIKLING SAMT UDFORDRINGERNE I DEN EUROPÆISKE UNION¹

Arbejdsløsheden har nået et hidtil uset højt niveau i EU-28. Selv om arbejdsløsheden faldt med over 2 procentpoint fra 2003 til 2008, har den finansielle og økonomiske krise medført en alvorlig forværring (figur 1). Mellem 2008 (årlig procent) og andet kvartal 2013 er arbejdsløsheden (sæsonkorrigeret) i EU-28 steget fra 7,1 % til 10,9 %. Udviklingen over tid har med nogle få undtagelser været nogenlunde ens for de forskellige grupper på arbejdsmarkedet. For det første er ungdomsarbejdsløsheden tilsyneladende mere konjunkturfølsom i al almindelighed. For det andet steg arbejdsløsheden hurtigere for mænd end for kvinder, da krisen satte ind, hovedsagelig fordi de "mandsdominerede brancher" blev mest påvirket. Dette fremgår af det større spring mellem 2008 og 2009 for den samlede arbejdsløshed end for arbejdsløsheden blandt kvinder. For så vidt angår strukturelle forskelle, er arbejdsløsheden blandt unge, lavtuddannede og tredjelandsstatsborgere² meget højere.

Figur 1: Udviklingen i arbejdsløsheden siden 2003 i EU-28: i alt, unge, ældre arbejdstagere, lavtuddannede og kvinder

Note: Tallene for 2013 vedrører andet kvartal. Tallene for 2003 til 2012 er opgjort på årsbasis. Kilde: Eurostat.

Arbejdsløsheden holdt op med at stige i midten af 2013. Siden begyndelsen af 2013 har arbejdsløsheden været ret stabil. I september 2013 var der næsten 26,9 mio. arbejdsløse i alt (sæsonkorrigeret). Det tilsvarende tal udtrykt i procent var 11 %, hvilket var det samme for sjette måned i træk. Fremadrettet er det stadig for tidligt at vurdere, om dette er begyndelsen på en vending i udviklingen. Udviklingen går ikke samme vej overalt i EU. Sammenlignet

¹ Dette afsnit tager til dels udgangspunkt i den detaljerede analyse i "Employment and Social Situation, Quarterly Review", marts 2013. For så vidt angår detaljer om områderne uddannelse, erhvervsuddannelse og kompetencer, henvises til 2013-udgaven af uddannelsesovervågningen.

² Arbejdsløsheden for tredjelandsstatsborgere nåede 21,3 % i 2012 sammenlignet med 20,0 % i 2011 – og 14,4 % i 2008.

med september 2012 steg arbejdsløsheden i 16 medlemsstater (mest i EL, CY, IT og NL), og den faldt i 12 lande (kraftigst i de baltiske lande, IE og HU). Disse forskelle er mere eller mindre i overensstemmelse med BNP-udviklingen i medlemsstaterne.

Langtidsarbejdsløsheden stiger stadig på grund af den langvarige krise. Ved udgangen af andet kvartal 2013 nåede langtidsarbejdsløsheden op på et rekordhøjt niveau på 12,5 mio. i EU-28, dvs. 5 % af den erhvervsaktive befolkning. Siden 2008 er langtidsarbejdsløsheden omtrent fordoblet, og der har været en stigning i næsten alle medlemsstater, bortset fra DE (hvor satsen faldt fra 4 % til 2,5 % mellem 2008 og 2012) og LU (hvor satsen i denne periode lå stabilt på ca. 1,5 %). Året igennem til andet kvartal 2013 er langtidsarbejdsløsheden målt som andel af den samlede arbejdsløshed steget fra 45 % til 47,1 % i EU-28 (47,0 % og 49,5 % for EA-17).

Arbejdsløsheden udvikler sig i stigende grad forskelligt i de enkelte medlemsstater, især i euroområdet. Lige fra krisen begyndte, er arbejdsløsheden steget markant mod syd i og i udkanten af euroområdet, men langt mindre i andre medlemsstater. I august 2013 svingede arbejdsløsheden fra 4,9 % i AT, 5,2 % i DE og 5,9 % i LU til 26,6 % i ES og 27,6 % i EL³. Satsen er uforholdsmæssig høj i EL og ES, men også i PT, HR og CY ligger arbejdsløsheden betydelig over gennemsnittet i EU-28 med en arbejdsløshed på over 16 %. Med hensyn til ændringer i arbejdsløsheden kunne man i CY registrere den største årlige (fra september 2012 til september 2013) stigningstakt (+4,4 procentpoint). Udviklingen går også den forkerte vej i NL (men fra et lavt niveau) og i IT og i mindre omfang i BE, BG, HR, LU og SI.

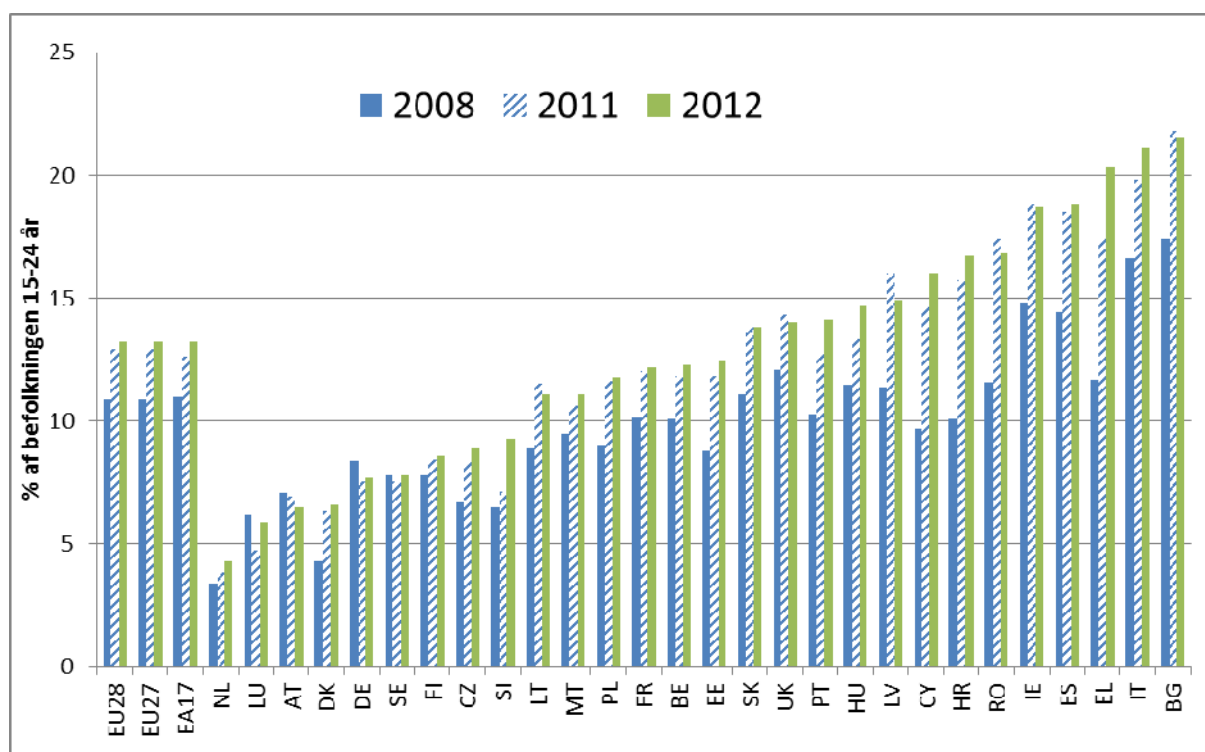
Ungdomsarbejdsløsheden er fortsat meget høj. I september 2013 lå ungdomsarbejdsløsheden i EU-28 på over 23,5 %, hvilket var en stigning på 0,4 procentpoint i forhold til året før, men den har været stabil inden for de sidste seks måneder. Der er stor spredning medlemsstaterne imellem, idet tallene for september 2013 ligger fra 7,7 % i DE og 8,7 % i AT til 56,5 % i ES og 57,3 % i EL. I de sidste par måneder er forskellen ophørt med at stige, men den er fortsat stor.

Andelen af unge, der hverken er i beskæftigelse eller almen eller faglig uddannelse (NEET), er fortsat stigende. Fra 2008 til 2011 steg NEET-procenten for unge i alderen 15 til 24 år med 2 procentpoint til 12,9 % (figur 2). I 2012 skete der en yderligere stigning i NEET-procenten på EU-plan, men stigningen var mindre end i de foregående år og optrådte ikke i alle medlemsstater (der blev registreret et fald i AT, UK, LT, LV, RO og BG). Niveaulet er fortsat højt i langt de fleste medlemsstater (LT, MT, PL, FR, BE, EE, SK, UK, PT, HU, LV, CY, HR, RO, IE, ES, EL, IT og BG), mens den seneste udvikling (2011-12) i EL og SI, og i noget mindre omfang i IT og HU, er særdeles foruroligende. NEET-procenten er noget højere for kvinder end for mænd: I 2012 var satsen på hhv. 13,4 % og 12,9 % (i alt 13,1 %). NEET-problemet skyldes hovedsagelig en stigning i ungdomsarbejdsløsheden frem for ikke-uddannelsesmæssig inaktivitet.

---

³ Data for EL findes kun indtil juli.

Figur 2: Samlet NEET-procent (15-24 år) i medlemsstaterne

Kilde: Eurostat.

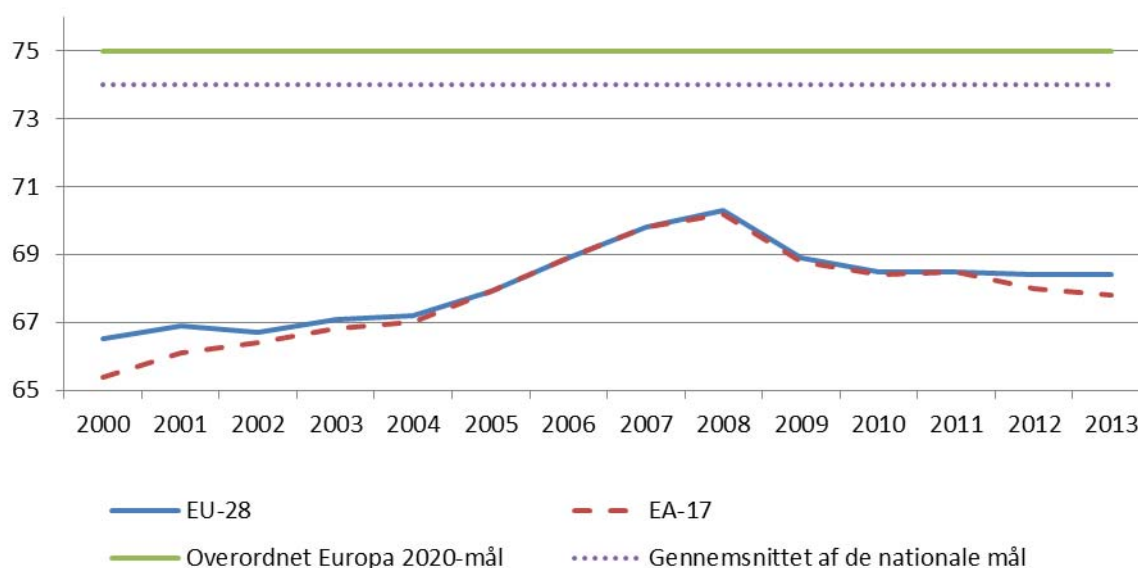
Andelen af unge, der forlader skolen tidligt, er efterhånden aftagende. Andelen af unge, der forlader skolen tidligt (ESL), lå på 12,7 % i 2012, hvilket var et fald fra 13,4 % året før. ESL er fortsat et alvorligt problem, da det vedrører ca. 5,5 mio. mennesker, hvoraf 40 % er arbejdsløse. I 2012 var satsen lavere i 12 medlemsstater end Europa 2020-målet på 10 %. ESL var højest i ES, PT og MT med en sats på over 20 %. **Der sker gode fremskridt i Europa i retning af at nå målet om, at mindst 40 % af befolkningen i EU skal have en videregående uddannelse i 2020.** I 2012 havde 35,7 % af befolkningen en videregående uddannelse.

Trods krisen er erhvervsfrekvensen yderligere steget i mange medlemsstater, fortrinsvis på grund af stigende erhvervsfrekvens hos ældre arbejdstagere og kvinder (55-64 år). Mellem 2008 (andet kvartal) og 2013 (andet kvartal) steg erhvervsfrekvensen i EU-28 for befolkningen i alderen 15-64 år fra 70,7 % til 71,9 %, selv om der var betydelige udsving fra land til land. Erhvervsfrekvensen steg kraftigst i CZ, MT, LT og HU, mens man havde de største fald i DK (men fra et meget højt niveau), IE og HR. Selv om erhvervsfrekvensen blandt kvinder efterhånden er blevet højere, er der stadig en betydelig forskel i forhold til mænd: 12,1 procentpoint i andet kvartal 2013 (de relevante tal for mænd og kvinder var hhv. 78 % og 65,9 %). Kønsforskellene i erhvervsfrekvensen er særlig store i flere medlemsstater mod syd som f.eks. EL, IT og PT. I visse andre lande er der en høj erhvervsfrekvens blandt kvinder, men disse lande er kendetegnet ved udbredt deltidsarbejde hos kvinder, f.eks. i andet kvartal 2013 i NL (77,3 %), i DE (46,5 %) og AT (45,6 %).

Beskæftigelsesfrekvensen er fortsat inde i en negativ udvikling, og der er brug for en kraftig vending i udviklingen for at nå det overordnede Europa 2020-mål om 75 % for

mænd og kvinder i alderen 20-64 år. Siden krisen begyndte, er beskæftigelsesfrekvensen i EU-28 faldet med næsten 2 procentpoint til lidt over 68 % ved udgangen af 2012 (figur 3). Siden da er tallene blevet endnu værre. Mellem andet kvartal 2012 og 2013 faldt beskæftigelsesfrekvensen med 0,6 procentpoint i euroområdet og med 0,42 procentpoint i EU-28.

Figur 3: Udvikling i beskæftigelsesfrekvensen i EU-28 og euroområdet i forhold til Europa 2020-målene (aldersgruppen 20-64 år)

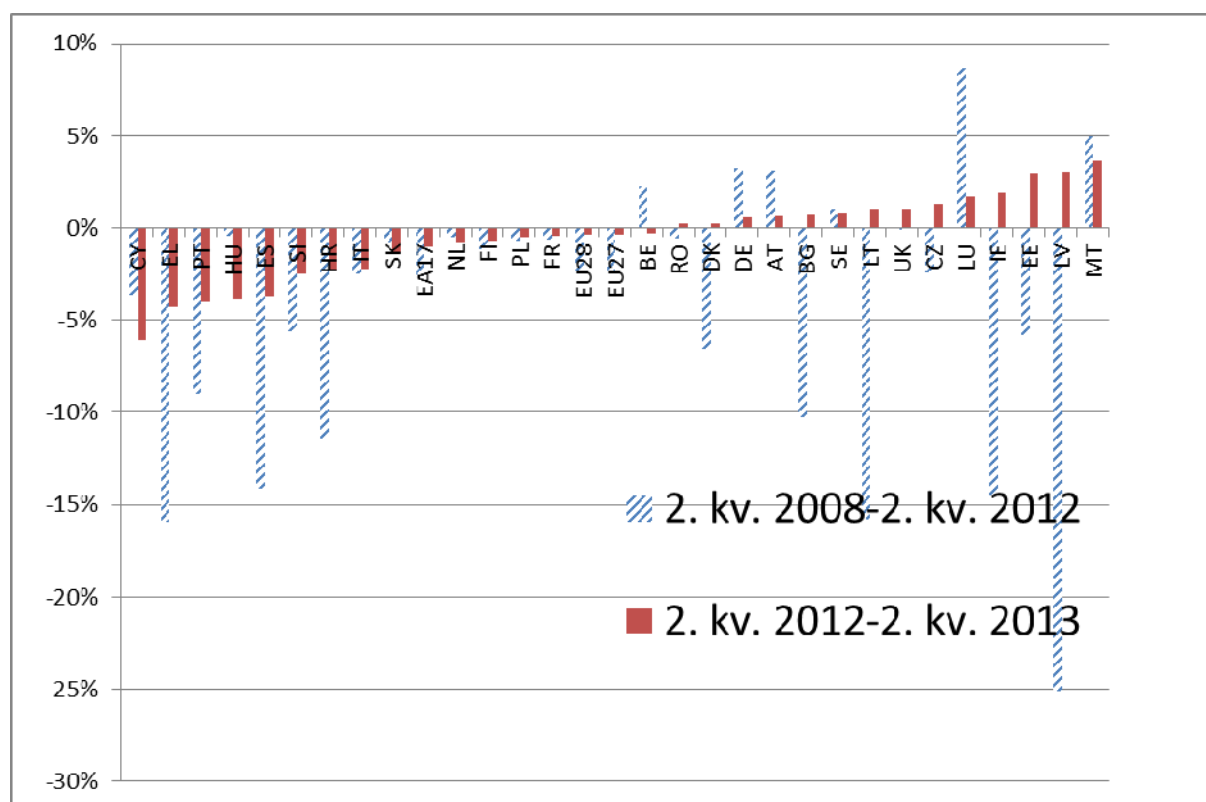

Note: Beskæftigelsesfrekvensen for 2000 og 2001 er for EU-27 og ikke for EU-28. Tallene for 2013 vedrører andet kvartal. Kilde: Eurostat (LFS) og Europa 2020-målene.

"Stigninger og fald" i beskæftigelsen i løbet af krisen har ikke været jævnt fordelt. Mens beskæftigelsesfrekvensen for mænd (20-64 år) er faldet med over 3 procentpoint siden 2008 (fra 77,9 % i 2008 til 74,5 % i 2012), er beskæftigelsesfrekvensen for kvinder kun faldet marginalt og er oven i købet steget lidt det sidste år. Der har været en væsentlig stigning for ældre arbejdstagere (3,3 procentpoint siden 2008 – for at nå 48,8 % i 2012 – og med betydelige stigninger i BE, DE, FR, IT, LU, HU, NL og PL), navnlig for kvinder (5,0 procentpoint). Med hensyn til uddannelsesniveauer har faldet i beskæftigelsen været størst for de lavtuddannede og lavest for de højtuddannede. Beskæftigelsesfrekvensen for tredjelandsstatsborgere (20-64 år) i EU-28 faldt fra 58,5 % i 2010 til 56,8 % i 2012. For så vidt angår beskæftigelsesudviklingen pr. sektor, blev der mellem andet kvartal 2012 og 2013 registreret de største fald i bygge- og anlægsbranchen (-4,5 %), landbruget (-1,5 %) og fremstillingsindustrien (-1,2 %). Stigningen har været særlig stor i IKT-branchen (+2,5 %). Selv om det de sidste fem år er gået den forkerte vej med den varige beskæftigelse, er det hovedsagelig for de midlertidige arbejdspladser vedkommende, at tilpasningen har været værst (dvs. ingen forlængelse af arbejdskontrakterne). Endelig er heltidsbeskæftigelsen for fjerde år i træk for nedadgående: et fald på 8,3 mio. (-4,6 %) siden sidste kvartal 2008. Omvendt har der været stabil vækst i deltidsbeskæftigelsen i de senere år med 2,5 mio. flere arbejdspladser siden sidste kvartal 2008, dvs. en stigning på 6,4 %.

Væksten i beskæftigelsen er forskellig fra land til land. Figur 4 viser, at erfaringerne har været ret forskellige fra medlemsstat til medlemsstat, og at væksten i beskæftigelsen frem til andet kvartal 2012 var særlig negativ i LV, EL, LT, IE og ES. Siden andet kvartal 2012 er beskæftigelsen steget i de baltiske lande og i IE. Den er imidlertid faldet i adskillige andre lande, især CY, ES, PT og HU. Samlet set har nogle "kernelande" i euroområdet (samt MT) klaret sig forholdsvis godt, hvorimod beskæftigelsen fortsat er faldet i landene mod syd i euroområdet såsom IT og ES, hvilket bekræfter den tiltagende forskel i arbejdsløsheden inden for euroområdet (jf. ovenfor).

Figur 4: Vækst i beskæftigelsen (antal personer) siden andet kvartal 2008, pr. medlemsstat

Note: Første kvartal 2013 for HU og HR. Kilde: Eurostat (nationalregnskaber), DG EMPL-beregninger.

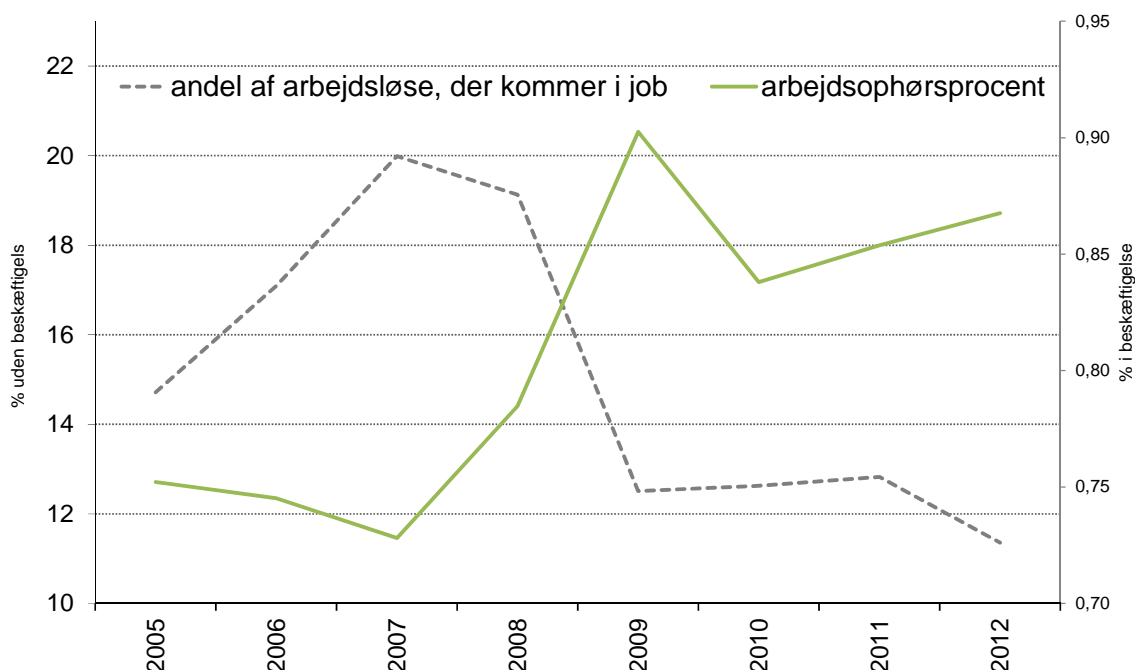
Beskæftigelsen vil sandsynligvis stige lidt fremover, hovedsagelig som følge af den forventede stigning i BNP. Udbuddet af ledige stillinger ligger i øjeblikket på ca. 1,5 %, hvilket mere eller mindre har været gennemsnittet siden slutningen af 2010⁴. Fremadrettet vil adskillige udviklingstendenser på mellemlang sigt føre til yderligere jobvækst, især inden for visse områder. F.eks. vil den teknologiske udvikling skabe nye arbejdspladser i IKT-branchen (der forventes at være 900 000 ledige IKT-stillinger i 2015), samtidig med at ældningen i

⁴ Ifølge den seneste udgave af redskabet til overvågning af ledige stillinger i Europa var de erhverv, hvor der var den største vækst i antallet af ansatte – ud over plejepersonale i sundhedssektoren – softwareudviklere og -analytikere, administrative og specialuddannede sekretærer, tilsynsførende inden for minedrift, fremstillingsindustrien og bygge- og anlægsbranchen samt lærere i grundskolen og personale til førskoleundervisning.

samfundet – trods de nuværende begrænsninger på statsbudgetterne vedrørende sundhedssektoren – sandsynligvis vil kunne øge efterspørgslen på mellemlang sigt efter arbejdstagere inden for denne sektor og de dertil knyttede serviceområder (i 2012 var det samlede antal personer, der blev ansat inden for sundhedssektoren i EU-27, allerede nået op på næsten 1 mio.). Desuden kan omstillingen til grøn økonomi føre til en stigning i antallet af grønne arbejdspladser (det samlede antal beskæftigede er steget fra 2,4 mio. i 2000 og 3,0 mio. i 2008 og blev vurderet at nå 3,4 mio. i 2012). Andre high-tech-afhængige sektorer såsom transportbranchen får også brug for at ansætte et væsentligt antal medarbejdere med mellemlang eller lang uddannelse for at kunne klare væksten i fly- og passagertransport og som reaktion på den høje andel af ældre medarbejdere, der forventes at forlade transportbranchen inden 2020.

Beskæftigelsesdynamikken skyldes hovedsagelig et fald i andelen af arbejdsløse, der kommer i job. Hvis man ser på den bagvedliggende dynamik skyldes faldet i beskæftigelsesfrekvensen både en stigning i arbejdsophørsprocenten og et fald i andelen af arbejdsløse, der kommer i job, hvor sidstnævnte er den vigtigste faktor målt i relative tal (figur 5)⁵. Mellem 2008 og 2012 faldt andelen af arbejdsløse, der kom i job, i 24 medlemsstater, mens den kun steg i tre (LU, DE og NL). Det kraftigste fald oplevede man i DK, CY og SI.

Figur 5: Andel af arbejdsløse, der kommer i job, og arbejdsophørsprocent i EU-27, årligt gennemsnit 2005-12

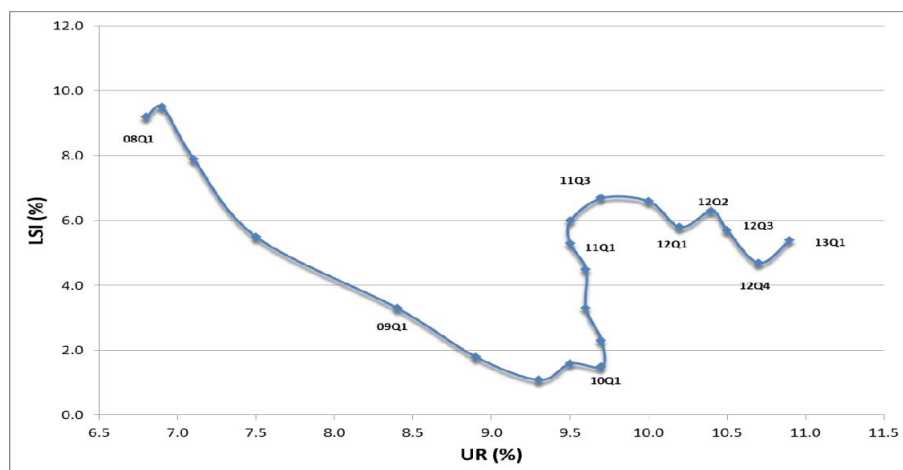
Kilde: Eurostat (LFS), DG EMPL-beregninger.

⁵ Andelen af arbejdsløse, der kommer i job, defineres som forholdet mellem antallet af personer, der begynder på et nyt job, og antallet af personer, der er arbejdsløse. Arbejdsophørsprocenten er forholdet mellem antallet af personer, der forlader deres job, og antallet af personer, der er i beskæftigelse.

Segmenteringen på arbejdsmarkedet er fortsat omfattende. Andelen af vikaransatte er steget med 0,4 procentpoint siden 2011, hvilket hovedsagelig er udtryk for den usikre økonomiske situation. Dette forværrer den høje arbejdsløshed og/eller lave beskæftigelsesfrekvens for visse grupper. Beskæftigelsen blandt unge er kendetegnet ved en høj andel af både vikar- og deltidsbeskæftigelse, idet andelen lå på noget over hhv. 40 % og 30 % (af den samlede beskæftigelse) i 2012. Til sammenligning lå andelen af vikar- og deltidsbeskæftigelse for den samlede arbejdsstyrke væsentlig lavere, nemlig på hhv. ca. 14 % og 19 % i 2012 i EU-28. Kvinderne er overrepræsenteret med hensyn til deltidsarbejde. I 2012 var forekomsten af deltidsarbejde for kvinder 31,9 % i forhold til 8,4 % for mænd, idet NL, UK, DE, AT og BE alle har en andel på mere end 40 % kvinder, der har deltidsarbejde, hvilket sænker beskæftigelsesfrekvensen markant som målt i fuldtidsækvivalenter. På nuværende tidspunkt kan vikar- og deltidsarbejde, der til dels er ufrivilligt, bidrage til jobskabelse og på mellemlang eller lang sigt måske fungere som et springbræt, der efterhånden kan føre til varigt arbejde og/eller fuldtidsarbejde (f.eks. for de unge). Segmenteringen kan også ses ud fra de vedvarende kønsmæssige forskelle og den ringe mulighed for at komme fra kontraktformer med ringe beskyttelse over på kontraktformer med bedre beskyttelse. Sidstnævnte er til ulempe for grupper, der typisk arbejder på midlertidige kontrakter, dvs. hovedsagelig de unge.

Afstemningen med arbejdsmarkedet er i adskillige medlemsstater ikke god nok. Selv om det gennemsnitlige udbud af ledige stillinger ikke har ændret sig væsentligt i de sidste tre år, har arbejdsløsheden været stigende, hvilket tyder på en dårligere afstemning med arbejdsmarkedet. Beveridgekurven (figur 6) viser, at strukturarbejdsløsheden har været stigende siden midten af 2011. Beveridgekurven er forværret for de fleste medlemsstater, bortset fra DE især. Denne overordnede negative tendens skyldes hovedsagelig, at den kompetencemæssige ubalance⁶ bliver større, hvilket viser, at manglende muligheder på arbejdsmarkedet kombineret med den økonomiske krise frembringer en hysteresevirkning, der skal imødegås ved at investere i menneskelige ressourcer og mere effektiv afstemning.

Figur 6: Beveridgekurve, EU-27, første kvartal 2008 til første kvartal 2013

Note: LSI (vertikal akse) står for "Indikator for mangel på arbejdskraft", taget fra EU's virksomhedsundersøgelser (% af fremstillingsvirksomheder, der peger på mangel på arbejdskraft som en produktionsbegrænsende faktor). Kilde: Eurostat.

⁶ "Udviklingen på arbejdsmarkedet i Europa, 2013", Europa-Kommissionen.

Det stigende antal arbejdsløse, den stigende andel af langtidsledige og det deraf følgende fald i afstemningseffektiviteten stiller store udfordringer til de aktive arbejdsmarkedspolitikker (ALMP'er) og de offentlige arbejdsformidlingskontorer (PES'er). Mens nogle medlemsstater har øget bevillingerne til ALMP'er og PES'er, har andre reduceret dem med henblik på at opfylde de finanspolitiske konsolideringsmål og med det formål at øge PES'ernes effektivitet. Nogle medlemsstater har også forbedret PES'ernes arbejds gange.

Den økonomiske krise og eftervirkningerne på arbejdsmarkedet synes at have påvirket migrationsstrømmene i EU på tre forskellige niveauer: lavere migration fra tredjelande til EU (-3,7 % mellem 2010 og 2011), øget migration fra EU til tredjelande (+14 % mellem 2010 og 2011, heraf 90 % fra ES, UK, FR, IE, PT og CZ, primært tilbagevendende migranter frem for nationale statsborgere) og ændrede mønstre med hensyn til migration inden for EU. Arbejdstagernes mobilitet inden for EU synes i stigende grad at skyldes push-faktorer, mens det tidligere var pull-faktorer, som dominerede. Til trods for den kraftige stigning i mobiliteten fra medlemsstater mod syd til andre EU-lande (f.eks. UK og DE) i relative tal, er de absolutte tal samlet set fortsat forholdsvis lave sammenlignet med arbejdsstyrkens størrelse (og antallet af arbejdsløse) i EU-landene mod syd og også med meget større mobilitetsstrømme fra medlemsstaterne mod øst og i det centrale EU, som fortsat er de primære oprindelsesområder for dem, der flytter inden for EU.

Udbuddet af kvalifikationer følger ikke med ændringerne i efterspørgslen efter kvalifikationer. Adskillige udviklingstendenser, navnlig globaliseringen og (kvalifikationskrævende) teknologiske forandringer, har medført en gradvis ændret efterspørgsel efter arbejdskraft. Den relative efterspørgsel efter højtuddannede er generelt steget på bekostning af arbejdstagere med mellemlang og lav uddannelse ("opkvalificering af efterspørgslen efter arbejdskraft"). Der er også sket en ændring i den relative betydning af de forskellige typer kvalifikationer, idet både IKT-relaterede kvalifikationer og "bløde kvalifikationer" kommer til at spille en større rolle inden for en lang række erhverv.

Selv om det gennemsnitlige uddannelsesniveau og dermed "kvaliteten" af kvalifikationer, der udbydes, efterhånden er styrket, er de kvalifikationer, som arbejdstagerne har, ikke fulgt med efterspørgslen efter kvalifikationer. Dette gør sig i endnu større grad gældende, i og med at udviklingen vedrørende deltagelse i livslang læring er for nedadgående i adskillige medlemsstater for både mænd og kvinder. Som følge af disse ændringer i den relative efterspørgsel efter og det relative udbud af kvalifikationer er beskæftigelsesmulighederne for de højtuddannede bedre end for dem med en mellemlang eller lav uddannelse. Arbejdsmarkedsprognoserne bekræfter, at denne tendens vil fortsætte i de kommende år⁷.

Europas vækstpotentiale og konkurrenceevne er truet af strukturelle svagheder vedrørende kvalifikationsniveauet i EU. De seneste oplysninger⁸ tyder på, at ca. 20 % af befolkningen i den erhvervsaktive alder kun har meget dårlige kvalifikationer, og i nogle lande (ES, IT) er denne andel endnu højere. Kun i nogle få lande (FI, NL, SE) er der en høj andel af befolkningen, som har virkelig gode kvalifikationer, og de fleste europæiske lande kommer ikke i nærheden af de højtplacerede lande uden for Europa (som f.eks. Japan eller Australien). Oplysningerne bekræfter, at Europa ikke investerer effektivt nok i uddannelsessektoren og opnåelsen af kvalifikationer, hvilket bringer konkurrenceevnen på

⁷ F.eks. "Future skills supply and demand in Europe", Cedefop.

⁸ OECD og Kommissionen offentliggjorde i oktober 2013 resultatet af en ny "Undersøgelse om voksenkompetencer (PIAAC)", Europa-Kommissionen, OECD.

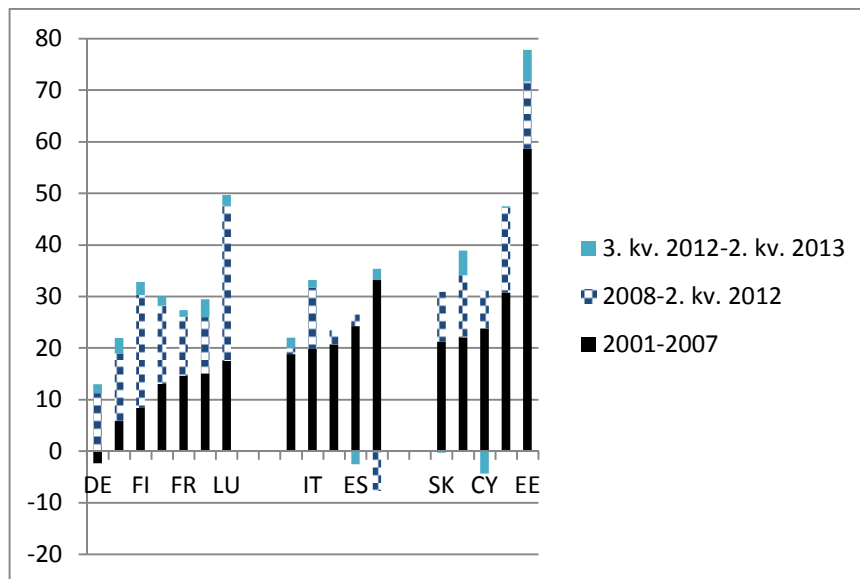
mellemlang sigt og beskæftigelsesegnheden for en stor andel af arbejdsstyrken i fare. 10 medlemsstater har reduceret udgifterne til uddannelse i absolutte tal (DK, IE, EL, ES, IT, CY, HU, PT, SK og UK), og 20 medlemsstater har reduceret den relative andel af BNP, de investerer i uddannelse.

Lønudviklingen indretter sig efter behovet for omlægning. I tiden inden krisen opstod der internt i EU, og især i euroområdet, nogle betydelige ubalancer i forhold til udlandet. I den senere tid understøtter udviklingen i enhedslønomkostningerne omlægningen i forhold til udlandet (figur 7). Desuden tilpasser udviklingen i de reelle lønomkostninger sig i overensstemmelse med arbejdsmarkedssituationen i de forskellige lande. Det er vigtigt, at lønudviklingen fortsat er i overensstemmelse med behovet for at få tilpasset ubalancerne i forhold til udlandet og reducere arbejdsløsheden. Hvis udviklingen fortsætter, kan de nylige lønstigninger i "overskuds"-lande styrke den overordnede samlede efterspørgsel⁹.

---

⁹ Jf. f.eks. "Is aggregate demand wage-led or profit-led? National and global effects?", Det internationale Arbejdsbureau (ILO), Conditions of Work and Employment, serie nr. 40, Genève, 2012.

Figur 7: Udviklingen i de nominelle enhedslønomkostninger i euroområdet

Note: Der er ingen kvartalsoplysninger for EL. EL-tal fra udgangen af 2012. Kilde: DG EMPL-beregninger på baggrund af data fra Eurostat.

Reduktioner i enhedslønomkostninger og løntilbageholdenhed er kun slået langsomt og ufuldstændigt igennem i prisudviklingen. Denne ufuldstændige afsmittende virkning kan til dels forklares med en samtidig stigning i de indirekte skatter og offentligt fastsatte priser på grund af finanspolitisk konsolidering¹⁰. De nominelle reduktioner af enhedslønomkostningerne har i betragtning af de stagnerende priser ført til fald i arbejdsindkomstandelen i adskillige medlemsstater, især ES, PT og EL. Den resulterende stigning i virksomhedernes fortjenstmargen er ikke blevet efterfulgt af en stigning i investeringerne.

Skattekiln er fortsat høj i mange medlemsstater. En høj og i nogle tilfælde stigende skattekiln, især for lavtlønnede og dem, der ikke tjener husstandens hovedindkomst, er fortsat et problem i et betydeligt antal medlemsstater. Til belysning heraf oplevede de lavtlønnede (67 % af gennemsnitslønnen) et fald i skattekiln mellem 2008 og 2010 i de fleste lande, hvilket blev efterfulgt af en stigning i de to efterfølgende år i næsten alle medlemsstater (med undtagelse af UK, NL, PT, SI og FI). Niveaueet i 2012 gik fra 20 % eller derunder i MT og IE til over 45 % i BE, DE, FR og HU. I 2012-2013 fortsatte stigningerne i den personlige indkomstskat med fokus på de højtlønnede i 11 medlemsstater¹¹.

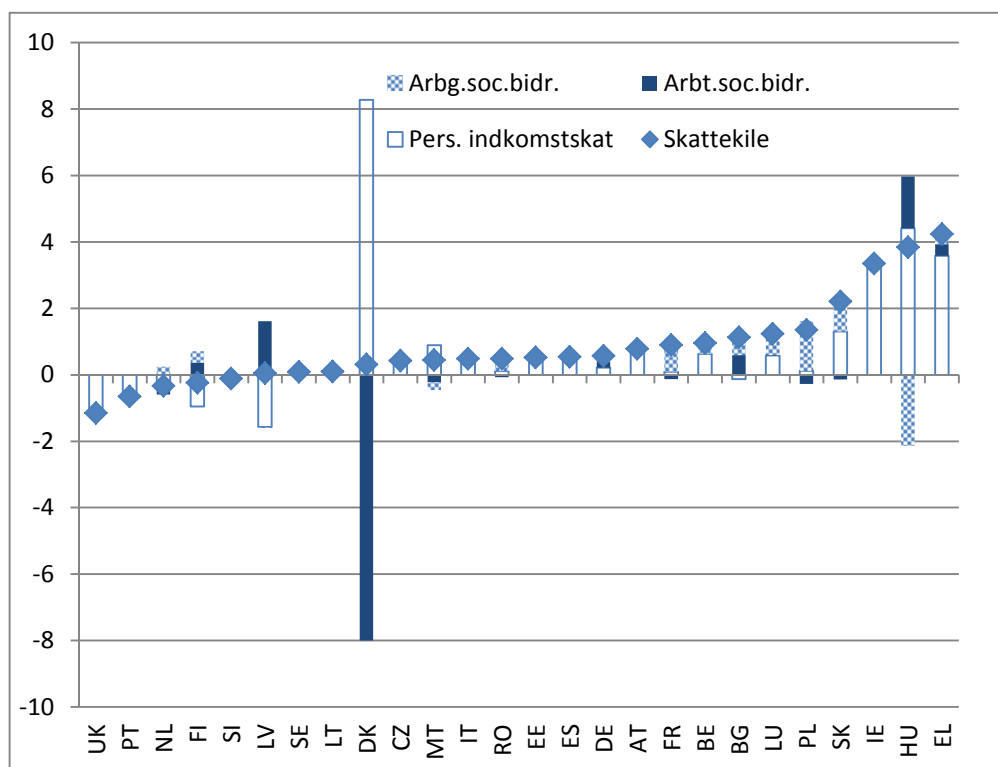
Ændringer i den samlede skattekiln skyldes fortrinsvis den personlige indkomstskat, hvor der har været stigninger i 19 (ud af 26) medlemsstater (figur 8; NB: ugifte, uden børn). Stigningerne i den personlige indkomstskat har været specielt store i IE, HU og EL. Den personlige indkomstskat har sammen med arbejdstagerenes socialsikringsbidrag øget skattetrykket på arbejdstagerne i 18 medlemsstater, mens det i mindre grad gælder for arbejdsgiverne (11 lande med øget skattetryk). Overordnet set har niveaueet for

¹⁰ Jf. "Kvartalsrapport om euroområdet", Europa-Kommissionen, bind 12, nr. 3, 2013.

¹¹ Kilde: Garnier et al. (2103): Recent Reforms of Tax Systems in the EU: Good and Bad News". "Dokument om beskatning", 39, Europa-Kommissionen.

arbejdsgivernes socialsikringsbidrag ligget mere eller mindre stabilt i de fleste medlemsstater, med et par undtagelser (først og fremmest FR, SK, PL og HU).

Figur 8: Ændring fra 2010 til 2012 i den samlede skattekil, opgjort efter bestanddele (67 % af gennemsnitslønnen, ugifte, uden børn)

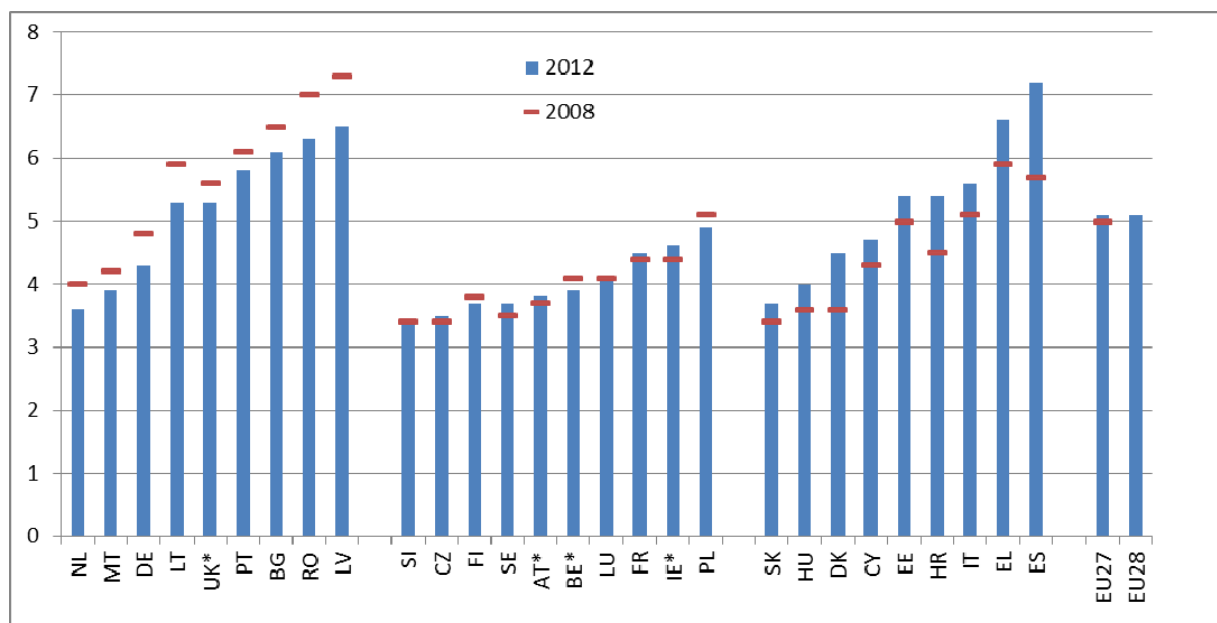
Note: Der er ingen data for CY og HR. Kilde: OECD.

Bekæmpelse af sort arbejde er en udfordring i en række medlemsstater. Ulovlig økonomisk aktivitet og sort arbejde indvirker negativt på de makroøkonomiske mål samt arbejdskvaliteten og -produktiviteten og den sociale samhørighed. Set ud fra et makroøkonomisk perspektiv sænker disse aktiviteter skatteindtægterne (indkomstskat og moms) og undergraver finansieringen af sociale sikringsordninger. Set ud fra et mikroøkonomisk perspektiv har sort arbejde og andre atypiske former for beskæftigelse såsom proformaselvstændige virksomheder en tendens til at forvride den fair konkurrence mellem virksomhederne, hvilket baner vejen for social dumping og forhindrer skabelsen af regulære arbejdspladser med fuld social beskyttelse. Det er også årsag til produktionsmæssig ineffektivitet, da uformelle virksomheder typisk undgår at gøre brug af formelle tjenesteydelser (f.eks. kreditgivning) og ikke vokser. Selv om der ikke lige findes fuldt ud pålidelige tal for omfanget af den såkaldte skyggeøkonomi og sort arbejde, viser et groft skøn, at problemet i visse medlemsstater er en udfordring¹².

¹² Jf. f.eks. Eurofound (2013), "Tackling Undeclared Work in 27 European Union Member States and Norway: Approaches and Measures Since 2008", Eurofound, Dublin; Hazans, M. (2011), "Informal Workers Across Europe", forskningsdokument 5912, Verdensbanken, Washington DC.

Krisen har ændret ulighedsdynamikken markant og påvirket forskellige befolkningsgrupper forskelligt. Mens S80/S20-forholdet i gennemsnit¹³ lå stabilt mellem 2008 og 2012 i EU-27, var der stor spredning og stigende forskel i uligheden medlemsstaterne imellem (figur 9). Uligheden er vokset i de fleste medlemsstater mod syd (ES, EL, IT, CY) samt i HR, EE, DK, HU, SK og en smule i IE. Trods de nylige forbedringer giver uligheden fortsat også anledning til særlig bekymring i BG, LV, PT og RO.

Figur 9: Ulighed vedrørende indkomstfordeling (kvintilsats for indkomster) 2008-12

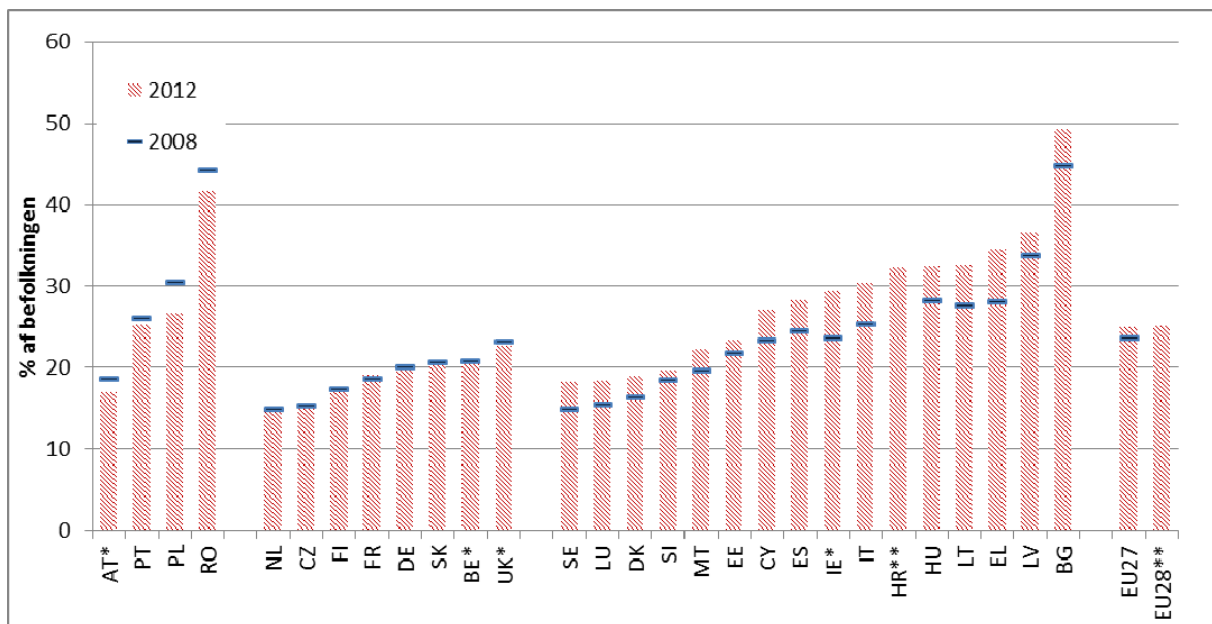
Kilde: Eurostat, EU-SILC. *AT, BE, IE og UK: 2011 i stedet for 2012. 2012 skønnet for EU-27 og EU-28, foreløbigt tal for IT.

Fattigdomsrisikoen og risikoen for social udstødelse steg markant, idet forskellene medlemsstaterne imellem også øges. Der er brug for en kraftig vending i udviklingen for at nå det overordnede Europa 2020-mål om at løfte mindst 20 mio. mennesker ud af risikoen for fattigdom eller social udstødelse. Fra begyndelsen af krisen i 2008 og til 2012¹⁴ er antallet af europæere, der lever i risiko for fattigdom eller social udstødelse, steget i foruroligende grad med 8,7 mio. (ekskl. HR) til 25,1 % af befolkningen i EU-28 i 2012 (figur 10). Mens andelen af befolkningen, der lever i risiko for fattigdom eller social udstødelse, især er steget i de medlemsstater, der blev hårdest ramt af den økonomiske krise, kan nogle få medlemsstater melde om et fald i den *relative* fattigdom.

¹³ Kvintilsatsen for indkomster eller S80/S20-forholdet er et mål for uligheden vedrørende indkomstfordeling. Den beregnes som forholdet mellem den samlede indkomst i de 20 % af befolkningen med den højeste indkomst (den øvre kvintil) og indkomsten hos de 20 % af befolkningen med den laveste indkomst (den nedre kvintil). Alle indkomster er beregnet som ækvivaliserede disponible indkomster.

¹⁴ De seneste EU-SILC-tal omfatter Eurostat-skøn for EU-28 og EU-27 for 2012 (resultater for AT, BE, IE og UK mangler). SILC-referencedataene for 2012 vedrører indkomståret 2011.

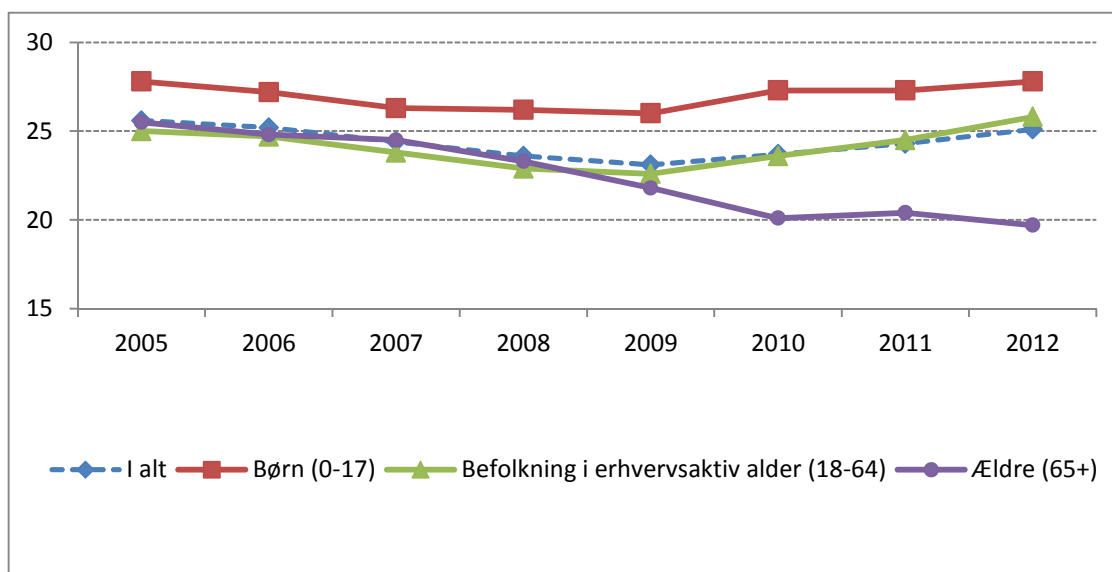
Figur 10: Udviklingen i risikoen for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) 2008-12

Kilde: Eurostat, EU-SILC. Sorteret efter AROPE i 2012. 2012 skøn for EU-27 og EU-28, foreløbigt tal for IT, *AT, BE, IE og UK: 2011 i stedet for 2012, **HR og EU-28: ingen data for 2008.

Der er væsentlige forskelle mellem alderskohorterne. Personer i den erhvervsaktive alder er blevet hårdest ramt. Fattigdom og social udstødelse blandt de 18-64-årige er steget markant i to tredjedele af medlemsstaterne i de seneste år, hovedsagelig på grund af det stigende antal husstande, hvor der ingen erhvervsaktivitet er, eller som er ramt af underbeskæftigelse, og fattigdom blandt personer i arbejde. I 2012 levede ca. 50 mio. mennesker i den erhvervsaktive alder for under 60 % af den nationale ækvivalerede medianindkomst i EU-28, 33,1 mio. led alvorligt materielt afsavn, og 30,4 mio. i alderen 18-59 år boede i en husstand uden erhvervsaktivitet.

Figur 11: Udvikling i risikoen for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) siden 2005 i EU-28: i alt, børn, befolkningen i den erhvervsaktive alder og ældre

Kilde: Eurostat, EU-SILC. Gennemsnit i EU-27 for 2005-09; gennemsnit i EU-28 for 2010-12, skøn for 2012.

De ældre (65+) har været ramt i forholdsvis mindre grad, da deres risiko for fattigdom eller social udstødelse er faldet i de fleste medlemsstater – men kvinder rammes stadigvæk oftere af fattigdom i de ældste aldersgrupper end mænd. Den relative forbedring skyldes dog primært, at pensionsudbetalingerne stort set ikke er blevet ændret, samtidig med at indkomsterne hos befolkningen i den erhvervsaktive alder er stagneret eller faldet.

Siden 2008 er risikoen for fattigdom eller social udstødelse blandt børn steget i forlængelse af den forværrede situation hos deres forældre (der oftest er i den erhvervsaktive alder) i mere end 20 medlemsstater i forhold til 2008, men husstande med kun en forsørger er i en risiko for fattigdom og social udstødelse (EU-28: 47,8 % i 2012), der er mere end dobbelt så stor end familier med to forsørgere (24,4 %). Den væsentligt højere risiko for fattigdom i husstande med kun en forsørger forekommer i alle medlemsstater lige fra 35 % i SI, FI og DK til 78 % i BG. Ligeledes er familier med tre eller flere børn i betydelig større risiko for fattigdom og social udstødelse (EU-28: 30,9 %) end i befolkningen som helhed. Mænd i den erhvervsaktive alder har været mere ramt af forværringen på arbejdsmarkedet under krisen. Ikke desto mindre har kvinder stadig en større risiko for (vedvarende) fattigdom eller udstødelse end mænd som følge af perioder med manglende erhvervsaktivitet ved plejemæssige opgaver og deltidsarbejde. Risikoen for fattigdom og social udstødelse i 2012 var meget højere (48,8 %) for tredjelandsstatsborgere (18-64 år) end for nationale statsborgere (24,9 %). Samlet set steg forskellen fra 21,7 procentpoint i 2010 til 23,9 procentpoint i 2012.

Siden 2011 er den disponible husstandsindkomst gennemsnitlig faldet i faste priser både i EU og i euroområdet. Faldet var særlig kraftigt (over 5 procentpoint samlet set over to år) i EL, ES, IT, CY, PT og RO og mere behersket i BE, CZ, DK, HU, NL, SI og SK. I andre lande stagnerede husstandsindkomsterne, eller de steg svagt.

De sociale ydelsers stabiliserende virkning på husstandsindkomsterne aftog efter 2010. Under den økonomiske afmatning i 2008-2009 spillede de sociale ydelser en betydelig rolle

med hensyn til at opretholde husstandsindkomsterne i de fleste EU-lande¹⁵, også som følge af de finanspolitiske incitamentsforanstaltninger, der blev iværksat for at fastholde den samlede efterspørgsel og dæmpe virkningerne af tabet af arbejdsplader, jf. planen til genopretning af den europæiske økonomi fra november 2008. Endvidere bidrog de sociale nettoudgifter og skattenedsættelserne positivt til ændringen i den disponible bruttohusstandsindkomst (GHDI) i 2009 og i de første to kvartaler i 2010 (figur 12). Fra midten af 2010 og fremefter er de sociale ydelsers bidrag til ændringen i bruttohusstandsindkomsten aftaget. Dette kan skyldes stigningen i antallet af langtidsarbejdsløse, der mister deres dagpengeret, kombineret med den delvise udfasning – efter en vis forbedring i de økonomiske udsigter i nogle få medlemsstater – af de foranstaltninger, der var iværksat for at imødegå krisen. Endelig var den aftagende virkning af de sociale udgifter i nogle medlemsstater udtryk for en forbedret økonomisk situation og bedre fremtidsudsigter¹⁶.

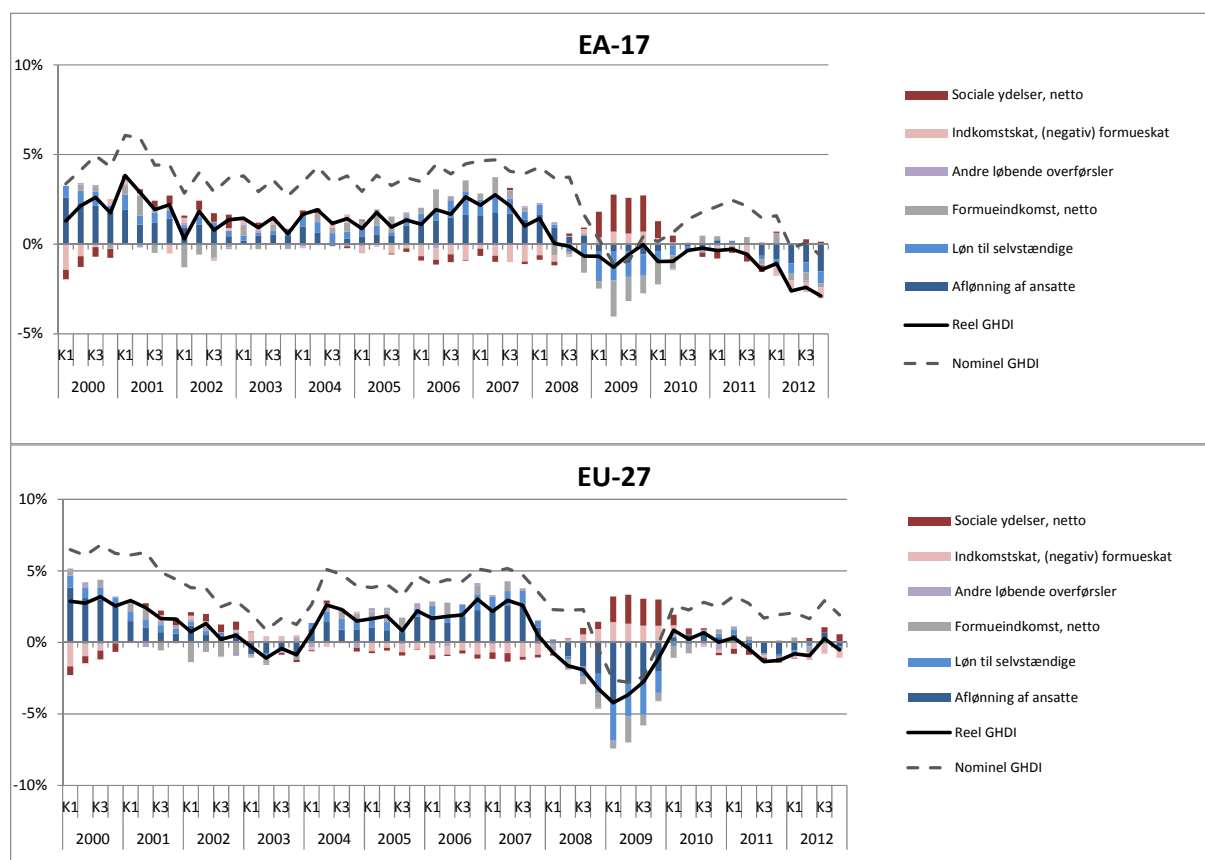
---

¹⁵ Jf. "Employment and Social Developments in Europe 2012", Europa-Kommissionen.

¹⁶ Ibid.

Figur 12: Forskellige elementers bidrag til væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst (GHDI) (EA17 og EU-27)

Kilde: Eurostat – Sektorregnskaber

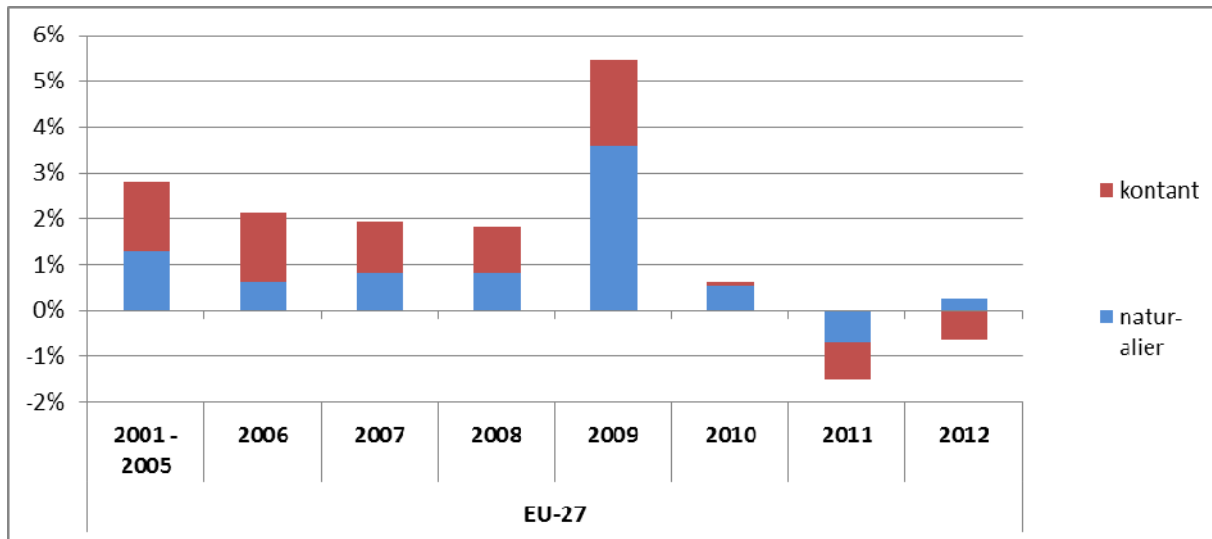
Den fordelingsmæssige virkning af den finanspolitiske konsolidering varierede markant fra land til land. Ifølge en Euromod-undersøgelse¹⁷ påvirkede lovpakkerne vedrørende finanspolitisk konsolidering høj- og lavindkomsthusholdene forskelligt, alt efter hvordan pakkerne var udformet. I en række lande sætter de regressive virkninger levestandarden i især lavindkomsthusholdene under yderligere pres. Andre medlemsstater har via mere omhyggeligt fokus på den fordelingsmæssige profil af deres finanspolitiske konsolideringsforanstaltninger formået at undgå, at lavindkomsthusholdene blev uforholdsmæssig hårdt ramt. Disse forskelle i de fordelingsmæssige virkninger var uafhængige af forskellene i justeringernes samlede omfang.

Overordnet set er væksten i de sociale udgifter efter et højdepunkt i 2009 faldet siden 2011 (figur 13). I den tidlige fase af krisen (frem til 2009) skyldtes de stigende sociale udgifter hovedsagelig udgifterne som følge af arbejdsløsheden, men også i mindre omfang udgifterne til andre formål (navnlig pensions- og sundhedsudgifter). Væksten i de sociale udgifter aftog i 2010, hvilket er udtryk for en kombination af, at de finanspolitiske

¹⁷ Jf. EUROMOD-arbejdsdokument 2/13 Avram, Figari, Leventi, Levy, Navicke, Matsaganis, Militaru, Paulus, Rastringina, Sutherland: "The Distributional Effects of Fiscal Consolidation in Nine Countries". Der vil snart foreligge en ny udgave af dette dokument. I de ni lande, der undersøges, varierede virkningen af de husstandsindkomstbaserede foranstaltninger (f.eks. ændringer af skattesystemet og systemet vedrørende sociale ydelser samt nedskæringer i lønningerne mellem 2007 og midten af 2012) fra 1,6 % af den disponible indkomst inden krisen i Italien og 1,9 % i UK til 9,1 % i LV og 11,6 % i EL.

incitamentsforanstaltninger ophørte, og standardmåden med at udfase den automatiske stabilisering i lande, hvor der er et opsving. Siden 2011 (figur 13) er de sociale udgifter faldet på trods af den yderligere forværring af de økonomiske og sociale forhold¹⁸.

Figur 13: Bidrag til væksten i de reelle sociale udgifter i EU i form af kontant- og naturalieydelse (2001-2012)

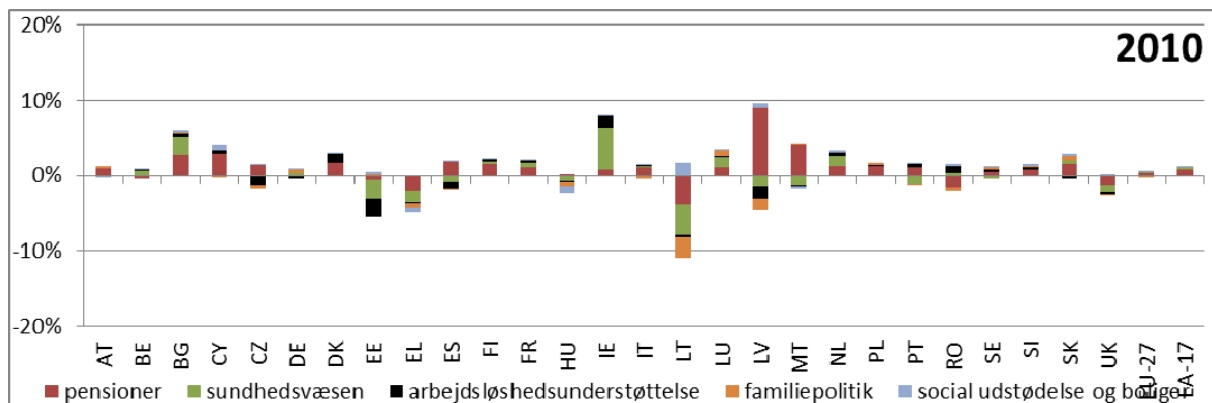
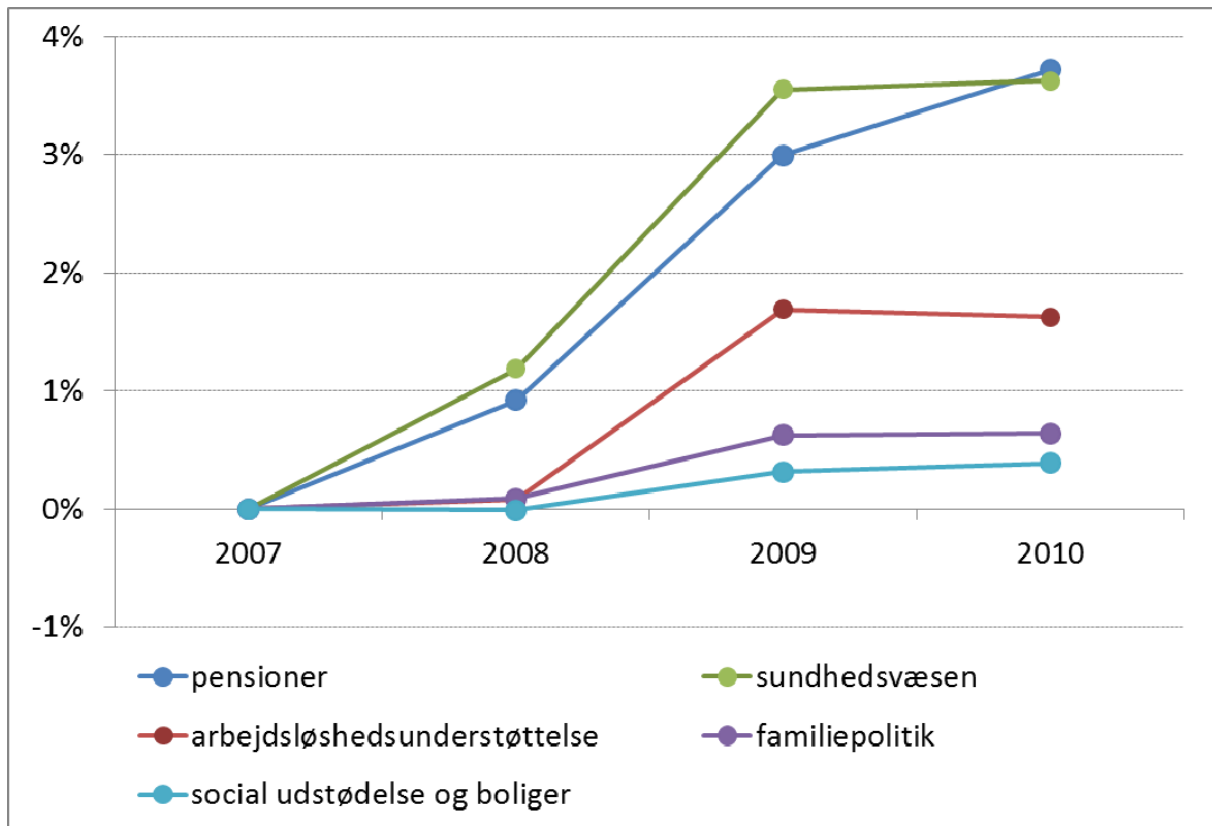
Kilde: Nationalregnskaber, DG EMPL-beregninger.

Krisen har også påvirket strukturen for udgifterne til social sikring. I nogle lande har der været en kraftig stigning i 2009 og 2010¹⁹ på områder (som f.eks. pensions- og handicapområdet), hvor udgiftsniveauet i forvejen var højt og forbundet med forholdsvis svage sociale eller beskæftigelsesmæssige resultater (figur 14). Samtidig er udgiftsniveauet i visse lande stagneret eller endda faldet på områder som sundhed, social udstødelse og bolig- eller familierelaterede udgifter.

¹⁸ Jf. "EU Employment and Social Situation, Quarterly Review", marts 2013. Analysen viser, at den nedjustering af de sociale udgifter siden 2011 der kan konstateres, tilsyneladende er mere udtalt i sammenligning med lignende recessioner i de sidste 30 år.

¹⁹ Data for 2011 er snart tilgængelige.

Figur 14: Samlet bidrag til den samlede vækst i social sikring i EU-27 opgjort efter funktion (2007-10) og vækst i (reelle) samlede udgifter til social sikring i Europa, pr. land, 2010

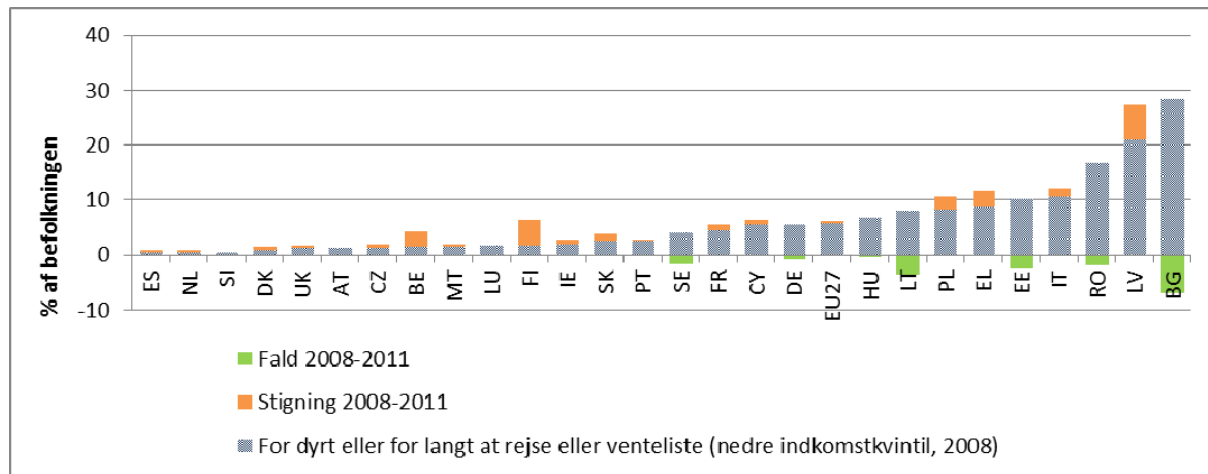

Note: Bidrag pr. gruppe til den samlede vækst i de sociale udgifter. Kilde: ESSPROS.

I nogle medlemslande kan adgangen til sundhedspleje være blevet vanskeligere for udsatte personer. Sammen med krisens virkning på indkomsterne vil nedskæringerne i udgifterne til folkesundheden sandsynligvis påvirke den passende adgang til sundhedsydelser, især for lavindkomstgrupper og udsatte personer. Figur 15 viser andelen af mennesker i den nedre indkomstkventil, som siger, at de har sundhedsbehov, der ikke er dækket, fordi behandlingen var "for dyr", eller fordi ventetiden var for lang, eller der var for langt at rejse. Mens denne andel for EU-27 som helhed kun steg behersket fra 2008 til 2011, blev der

rapporteret om en yderligere forværring fra et højt adgangsniveau til serviceydelser for lande som LV, EL, IT og PL, mens der blev registreret en væsentlig forbedring fra et lavt niveau i lande som CY, BE, FI, FR og SK.

Figur 15: Uopfyldte behov for sundhedspleje, nedre indkomstkventil, 2008-11

Kilde: Eurostat EU-SILC, 2011

2. GENNEMFØRELSE AF RETNINGSLINJERNE FOR BESKÆFTIGELSEN: BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER

I dette afsnit²⁰ præsenteres en oversigt over de reformer og foranstaltninger, som medlemsstaterne har indført i de sidste 12 måneder. Retningslinjerne for beskæftigelsen²¹ giver stabil politisk vejledning til medlemsstaterne om, hvordan de skal reagere på de beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer på baggrund af den nuværende udvikling og med henblik på at nå Europa 2020-målene (jf. afsnit 1). I den årlige vækstundersøgelse for 2013 fastlægges målsætningerne og de politiske retningslinjer for medlemsstaterne, der fremlægger deres nationale reformprogrammer inden for rammerne af det europæiske semester i 2013. De nationale reformprogrammer blev revideret i henhold hertil, og Rådet kom på baggrund af Kommissionens forslag med nogle landespecifikke henstillinger. Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse ser nærmere på medlemsstaternes resultater og fremskridt som reaktion på aktuelle udfordringer ved hjælp af overvågningen af beskæftigelsesresultater (EPM) og overvågningen af resultater for social beskyttelse (SPPM). De politiske reformer vil blive vurderet i forbindelse med det europæiske semester i 2014.

Den Europæiske Socialfond (ESF) understøtter bestræbelserne på at nå Europa 2020-målene via tiltag til bekæmpelse af arbejdsløsheden og med særligt fokus på de unge, idet der tilbydes praktikophold og lærlingeuddannelser til omskoling og opkvalificering, uddannelse, støtte vedrørende sociale integration og administrativ kapacitetsopbygning. For programmeringsperioden 2014-2020 vil den nøje tilpasning af ESF og andre europæiske struktur- og investeringsfonde til de politiske målsætninger i Europa 2020-strategien sammen med fondenes resultatorienterede fokus styrke deres rolle som finansielle grundpiller i strategien.

Reformerne er gennemført eller er ved at blive udarbejdet på alle de områder, der er beskrevet i de følgende afsnit. Imidlertid er det forskelligt, hvor langt man er kommet på de forskellige politiske områder i medlemsstaterne. Der er således brug for en yderligere indsats, selv om de fulde virkninger af reformerne i mange tilfælde endnu ikke kan ses, idet det typisk tager et stykke tid inden de viser sig. Ligeledes kan reformernes "værdi" typisk ikke vurderes isoleret, idet der måske gennemføres flere reformer på samme tid. Medlemsstaterne bør derfor foretage de relevante afvejninger, når de udformer deres politikker og reformer.

2.1 Retningslinje for beskæftigelsen 7: Øget deltagelse på arbejdsmarkedet

Medlemsstaterne styrkede fortsat deres aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger (ALMP-foranstaltninger). Adskillige medlemsstater afsatte flere midler til ALMP-foranstaltninger i 2013 (CY, IE, HR, PL, SE), mens man i andre lande afsatte færre (NL, SI), idet man lagde mere vægt på effektiviteten. I nogle medlemsstater iværksatte man foranstaltninger for at styrke afstemningen med arbejdsmarkedet (BE, BG, ES, LT), og man indførte eller forbedrede profilanalyse af de arbejdsløse (FR). FR udarbejdede en national plan for prioriteret efteruddannelse, som skal gennemføres via PES'er: 30 000 jobansøgere får efteruddannelse inden for højt prioriterede områder med høj beskæftigelse. UK yder mere

---

²⁰ I dette afsnit er der en opdatering af situationen som præsenteret i den tidligere fælles beskæftigelsesrapport, og af pladmæssige grunde er det ikke udtømmende og har ikke til formål at beskrive alle reformer og politiske foranstaltninger.

²¹ Rådets afgørelse 2010/707/EU af 21. oktober 2010 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker.

støtte til arbejdsløse, som har svært ved at få arbejde, ved hjælp af en mere formålstilpasset hjælp til jobsøgning, men vil samtidig skærpe kravene til fortsat at kunne få arbejdsløshedsunderstøttelse. I IT er arbejdsgivere, der ansætter personer på arbejdsløshedsunderstøttelse, berettiget til et bidrag på 50 % af den resterende støtte, som ville være blevet udbetalt til arbejdstagerne, hvis de fortsat havde været arbejdsløse. Ligeledes blev der oprettet en database til indsamling af oplysninger om de serviceydelser, der leveres rundt omkring i landet. Den planlagte statsreform i BE vil yderligere regionalisere en række kompetenceområder, for så vidt angår aktivering af de arbejdsløse og opfølgning herpå. RO ændrede sin lov om arbejdsløshedsforsikring ved bl.a. at indføre en ny kategori af arbejdsløse (langtidsledige), som kan få gavn af ALMP'erne såsom mobilitetsincitamenter og gratis vurdering af arbejdsløses formelt eller uformelt erhvervede kvalifikationer. I HU, HR, LV og SI er det formålet med programmerne for offentlige bygge- og anlægsarbejder at få de arbejdsløse tilbage på arbejdsmarkedet og yde indkomststøtte til arbejdsløse, der ikke opfylder betingelserne for at modtage arbejdsløshedsunderstøttelse.

Adskillige medlemsstater traf foranstaltninger, der havde til formål at forbedre kapaciteten på deres offentlige arbejdsformidlingskontorer (PES'er), idet man har forbedret effektiviteten deraf og uddannet og/eller ansat jobvejledere (CY, CZ, DE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, NL, PL, PT, SI).

Nogle PES'er har fokus på at tilbyde formålstilpassede serviceydelser til de arbejdsløse (SI), fremme det indbyrdes ansvar (NL) og styrke samarbejdet med andre aktører (PL), arbejdsgivere og de lokale myndigheder (HU, PT). I DE er det hensigten at fokusere på langtidsledige, der har svært ved at få job, ved at flytte PES-medarbejdere væk fra nogle af deres arbejdsopgaver med de korttidsarbejdsløse. I FR er jobansøgerne blevet indplaceret i tre kategorier alt efter de problemer, de har med at komme ind på arbejdsmarkedet, og med forskellige opfølgingsmetoder for hver kategori. I IE blev JobPath-initiativet udarbejdet for at øge PES-kapaciteten via inddragelse af private tredjepartsleverandører, en forpligtelse til at fordoble antallet af sagsbehandlere for de arbejdsløse i løbet af 2014 og en sammenlægning med velfærdsinstitutionerne. I ES og PT er der sket visse fremskridt med at øge private bureauers rolle med hensyn til at udvikle arbejdsformidlingsaktiviteter. I det europæiske semester i 2013 er der givet landespecifikke henstillinger vedrørende ALMP'er og/eller PES'er (dvs. forbedring af ALMP'ers kvalitet, dækning og effektivitet, forbedring af PES'ernes resultater, sikring af bedre målretning eller styrkelse af aktiveringselementerne og de individuelle tilbud) til 16 medlemsstater (BE, BG, CZ, DE, EE, ES, FR, HU, IT, LT, LU, LV, RO, SE, SI og SK).

Der blev indført specifikke foranstaltninger for at bringe de arbejdsløse fra ressourcetsvage grupper, især handicappede, langtidsledige og arbejdstagere med indvandrerbaggrund, tættere på arbejdsmarkedet. Adskillige medlemsstater (BG, HU, NL, PT) traf foranstaltninger med henblik på at forbedre situationen på arbejdsmarkedet for de handicappede som helhed. Andre lande har målrettet indsatsen mod specifikke målgrupper.

Situationen på arbejdsmarkedet for de handicappede blev håndteret i adskillige lande (FI, HU, LT og MT). HU oprettede en ny myndighed og et netværk for at gennemføre revalideringsrelaterede foranstaltninger og sænkede lønomkostningerne ved at reducere socialsikringsbidraget. I FI er det hensigten med et nyt projekt, at der udpeges en personlig koordinator, der kommer med individuelt tilpassede tilbud til handicappede. Virkningen af projektet skal forstærkes ved hjælp af andre ændringer: en forlængelse af varigheden af

deltidsarbejde med deltidssygedagpenge og en lempelse af kriterierne for erhvervsrevalidering. I MT har det nyligt oprettede Job Bridge Centre til formål at integrere de handicappede på arbejdsmarkedet. I LT har man fokuseret mere på at støtte beskæftigelsen af de handicappede ved hjælp af flere midler til sociale virksomheder.

Mange ALMP-foranstaltninger (som beskrevet ovenfor) havde navnlig de langtidsledige som målgruppe. Desuden gav IE mere almen og faglig uddannelse til de langtidsledige for at forbedre deres ansættelsesmuligheder, og man begyndte at yde støtte til virksomheder som incitament til at få dem til at ansætte de langtidsledige. Den offentlige arbejdsformidling i LV yder støtte til langtidsledige med afhængighedsproblemer. DK tilbød ledige stillinger især i den offentlige sektor og navnlig til de langtidsledige, der risikerede at miste deres understøttelse.

Nogle medlemsstater vedtog specifikke foranstaltninger for at integrere personer med migrantbaggrund. DE indførte et program, der fremmer arbejdsmarkedsintegrationen af indvandrere og forbedrer deres deltagelse i det almene og faglige uddannelsessystem. SE styrkede sine ALMP-foranstaltninger over for indvandrere ved at opprioritere arbejdspladsbaserede foranstaltninger og øge løntilskuddet for personer, der er født i udlandet.

Medlemsstaterne tog fat på situationen med de unge på arbejdsmarkedet ved tidligt at indføre nogle elementer af ungdomsgarantien. I betragtning af den forværrede situation for de unge på arbejdsmarkedet indførte alle medlemsstaterne yderligere foranstaltninger for denne målgruppe. I mange tilfælde blev de eksisterende foranstaltninger forlænget, fremmet økonomisk og målrettet mod en større gruppe. Helt eller delvist og/eller sektorspecifikt løntilskud (BE, BG, EL, HU, FR, IT, PT), nedsættelse af de ikke-lønrelaterede omkostninger (BE, EL, ES, FR, HR, PT, SI), praktikophold til unge (BE, CZ, PT), lærlinguddannelser (DK, EL, ES, FI, HU, IT, PT, SE, UK), arbejdsforløb (CY, PL, SI), rådgivning (AT) og beskæftigelsesmuligheder i den offentlige sektor (BG, FR, HU) var de mest almindelige instrumenter, der blev anvendt til at fremme ungdomsbeskæftigelsen.

De fleste af medlemsstaterne er i øjeblikket ved at udarbejde deres ungdomsgarantiordninger, så de har nogle nationale ungdomsgarantiordninger (YG'er) på plads i januar 2014. Andre forventes at fremlægge deres planer i foråret 2014. Der er indført helt færdige YG'er eller nogle af elementerne deri eller pilotprojekter inden for de sidste 12 måneder (AT, ES, FI, FR, IE, HR, HU, MT, RO, UK). I FI blev YG'en styrket pr. 1. januar 2013. I IE har man iværksat et YG-pilotprojekt i et område i Dublin med henblik på fuld gennemførelse i 2014. RO offentliggjorde et udbud vedrørende strategiske projekter til et beløb på EUR 10 mio. og indførte en national plan for ungdomsbeskæftigelse. UK gik videre med ungdomskontrakterne, hvor der tilbydes lærlinguddannelser og erfaringsforløb med frivilligt arbejde. AT indførte en foranstaltning i form af ungdomsvejledning, der har til formål at hjælpe de unge med at finde et uddannelses- eller erhvervsforløb, der passer til deres personlige behov. Det første beskæftigelsesgaranti-program i HU vil være et tilbud om 100 % refusion af lønudgifterne og socialsikringsbidragene i fire måneder, for så vidt angår nytilkomne på arbejdsmarkedet. MT vedtog en national ungdomsbeskæftigelsesstrategi i form af nogle helhedsorienterede rammebestemmelser vedrørende vellykket integration af de unge på arbejdsmarkedet, og man nedsatte også et initiativudvalg, der til dels har til opgave at gennemføre ungdomsgarantien. I FR er "arbejdspladser for fremtiden" nogle statsstøttede kontrakter, hvor formålet er at uddanne og få ansat 100 000 unge inden udgangen af 2013 og 150 000 inden marts 2014, primært i den offentlige sektor, og der blev iværksat et pilotprojekt i 10 områder, der

involverer 10 000 unge NEET'er, som har store problemer. ES har vedtaget en strategi vedrørende iværksættere og ungdomsbeskæftigelse for 2013-2016, som omfatter 100 tiltag og har et samlet budget på mere end EUR 3 485 mia.

Medlemsstaterne fremmede foranstaltninger med henblik på at øge beskæftigelsesfrekvensen for kvinder og forene arbejds- og privatliv ved at indføre ændringer vedrørende førskoleundervisning og børnepasningsordninger (ECEC'er)²² og revidere bestemmelserne om forældreorlov. Der blev afsat yderligere midler for at sikre, at heldags-ECEC-tilbuddene har mere fleksible åbningstider (DE, FI, HU, MT, PL). I UK offentliggjorde man en ny ordning vedrørende skattefri børnepasning for erhvervsaktive familier, og i IE garanterede man yderligere pladser i skolefritidsordningen for grundskoleelever fra lavindkomstfamilier. DE indførte en ret til børnepasning for børn på under tre år, samtidig med at man gav garanti for børnepasningsydelse. Man fastholdt ikke desto mindre et fradrag for børn, der passes i eget hjem, og som ikke gør brug af nogen børnepasningsmulighed. HU vil fra 2014 sænke den undervisningspligtige alder til tre år. HR indførte tvungen førskoleundervisning og ændrede sin lovgivning om ikke-standardmæssige former for børnepasningsordninger²³. EE ændrede loven om forældreydelse.

For at gøre det lettere at forene familie- og arbejdsliv indførte nogle medlemsstater ændringer vedrørende mere fleksible arbejdstider for lønmodtagere (LU), forholdsregler til hjælp til studerende med børn (CZ), skattemæssige fordele (DK) og fremme af ligestilling via styrkelse af kvinders indflydelse og status, kønsmainstreaming og uddannelse (EE).

I nogle medlemsstater udvidede man (betalt) forældreorlov (LU, MT, PL, UK). I DK og MT fik forældre med egen virksomhed de samme rettigheder til forældreorlov (som forældre, der er lønmodtagere). Nye foranstaltninger i EE og PL havde til formål at tilskynde fædre til at tage fædreorlov. Der blev indført nye regler i FR om at give seks måneders forældreorlov til den anden forælder. AT reformerede sin lovgivning om børnepasningsorlov for at skabe en bedre balance mellem arbejds- og privatliv hos forældre, der bor under utraditionelle familieformer, og gøre det nemmere at anvende de eksisterende modeller. I HR harmoniserede man lovgivningen om graviditet, barsel og forældreydelser i henhold til gældende EU-ret.

Beskæftigelsesfremmende initiativer gjorde også barriererne for et længere erhvervsaktivt liv mindre. I adskillige medlemsstater traf man foranstaltninger for at fremme beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere (AT, BE, CZ, FI, PL, SI), f.eks. ved at vedtage specifikke foranstaltninger, handlingsplaner eller strategier for en bedre udnyttelse af den ældre arbejdsstyrke (CZ, FI, PL). Disse tiltag omfattede anvendelse af deltidsarbejde (AT), arbejdspladsuddannelse (SI), indførelse af omfattende efteruddannelse/e-uddannelse for PES-ansatte i at yde bedre service over for arbejdsløse på over 50 år (PL) og tilvejebringelse af incitamenter til arbejdsgiverne om at ansætte ældre medarbejdere (AT, ES, PT). I BE fremmede man nogle foranstaltninger for at få folk til at fortsætte med at arbejde til efter pensionsalderen ved at forpligte virksomheder med over 20 ansatte til at udarbejde årlige planer for fastholdelse eller forøgelse af antallet af ansatte på over 45 år og hævede aldersgrænsen for fritagelse for aktiv jobsøgning fra 58 til 60 år. ES vedtog i marts 2013 et lovdekret for at gøre det muligt at forene pensionist- og arbejdsliv og modvirke kollektive

²² Udtrykket førskoleundervisning og børnepasningsordninger betegner alle former for pasning og undervisning fra fødslen til grundskolens start.

²³ Jf. yderligere beskrivelse af denne problemstilling i afsnittet om social inklusion.

afskedigelser af medarbejdere på over 50 år i store virksomheder. Med hensyn til deltagelse på arbejdsmarkedet blev der i de landespecifikke henstillinger, der blev givet i år, lagt vægt på udfordringerne vedrørende kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet (11 medlemsstater: AT, CZ, DE, EE, HU, IT, MT, NL, PL, SK og UK), fastholdelse af medarbejdere i længere tid på arbejdsmarkedet og forøgelse af ansættelse af ældre medarbejdere (15 medlemsstater: AT, BE, BG, CZ, ES, FI, FR, LT, LU, MT, NL, PL, RO, SI og SK) samt fremme af ungdomsbeskæftigelsesprojekter (22 medlemsstater: AT, BE, BG, CZ, DE, DK, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK og UK).

Adskillige medlemsstater har foretaget ændringer af mindstelønnen eller de offentlige lønninger. De fleste medlemsstater har truffet politiske foranstaltninger på lønområdet. Nogle lande har registreret stigninger i mindstelønnen (CZ, EE, FR, HR, HU, LT, PL, SI, RO). På den anden side set er mindstelønnen sænket (EL) eller fastfrosset (PT) i andre lande. De offentlige lønninger er også fastfrosset eller sænket i adskillige tilfælde; fastfrysningen af lønnen i den offentlige sektor er blevet forlænget i adskillige medlemsstater (ES, IT, NL, PT), mens der er sket nedskæringer i andre lande (CY, EL, HR, IE, SI). Omvendt tillader man i DK nogle meget beskedne lønstigninger i den offentlige sektor. RO traf foranstaltninger for at føre offentligt ansattes lønninger tilbage til niveauet i juni 2010.

Medlemsstaterne tog fat på lønfastsættelsesmekanismerne, herunder lønindeksering og de kollektive overenskomstforhandlinger. Lønindekseringen er blevet (midlertidigt) suspenderet eller ændret i nogle medlemsstater (CY, ES, LU). I IT tilpassede man sine lønforhandlingsrammer, så der bedre tages højde for udviklingen på lokalt og sektorbestemt plan. I ES indgik arbejdsmarkedets parter en overenskomst om løntilbageholdenhed i 2012-14, hvilket begrænser lønstigningerne og sammenkæder dem med væksten i Spaniens BNP og inflationen i euroområdet. I BE har regeringen, efter at forhandlingerne mellem arbejdsmarkedets parter om en ny tværfaglig kollektiv overenskomst faldt til jorden, fastsat lønnormen (det beløb, hvormed lønomkostningerne må stige ud over inflationen) til 0 % for 2013 og 2014. I de landespecifikke henstillinger, der blev vedtaget i juli 2013, er der lagt vægt på de medlemsstater (BE, DE, FI, FR, IT, LU, SI), hvor lønudviklingen fortsat er en udfordring.

Mange medlemsstater traf skattemæssige foranstaltninger for at fremme jobskabelsen. Adskillige lande (CZ, DK, LV, MT, NL, RO, SK og UK) fremmer fortsat offentlige investeringsprogrammer og/eller investeringsincitamentet for at være med til at skabe nye arbejdspladser, selv om finanspolitikken er stram. Der er truffet skattemæssige foranstaltninger i flere forskellige lande (BE, ES, FI, FR, HU, LV, MT og UK) for at fremme jobskabelsen. Næsten alle medlemsstater indførte nye foranstaltninger eller initiativer (eller styrkede de eksisterende) for at stimulere de private investeringer i forskning, udvikling og innovation. Samtidig indførte langt de fleste medlemsstater tilskud til små og mellemstore virksomheder.

Skattekillen er stadig ret høj i mange medlemsstater, men kun nogle få lande har taget initiativ til at gøre noget ved dette problem – også i lyset af det begrænsede finanspolitiske råderum. For at støtte efterspørgslen efter arbejdskraft har EE og HR reduceret satserne for de socialsikringsbidrag, som betales af arbejdstagerne og arbejdsgiverne, mens BE, HU og PT har sat skatten ned for særlige grupper. I PT gives der økonomisk støtte til de arbejdsgivere, der ansætter ældre arbejdsløse (over 45 år) ved at godtgøre 75-100 % af det socialsikringsbidrag, arbejdsgiveren betaler. FR indførte et nyt skattefradrag for

konkurrenceevne og beskæftigelse, som giver mulighed for at reducere lønomkostningerne. Med hensyn til udbuddet af arbejdskraft satte LV personskatten ned til 24 %. I BE er "arbejdsbonusen" udformet med henblik på at øge den løn, de lavtlønnede får udbetalt, således at man kan reducere arbejdsløsheden og modvirke lavtlønshælder. Generelt blev der i de landespecifikke henstillinger, der blev givet i år, lagt vægt på at sænke skattebyrden for de lavtlønnede (AT, DE, HU, LV og HU) og sænke skattebyrden og socialbidragene for alle arbejdstagere (BE, CZ, DE, FR, IT, NL).

En række medlemsstater støtter fortsat initiativer inden for sektorer med høj beskæftigelse (CZ, FI, LU, MT, NL, RO). Regeringen i LU fortsætter sin strategi med at investere i lovende nye sektorer af økonomien og har nedsat et udvalg til identifikation af nye nichesektorer med jobskabespotentiale. I CZ indledte man den første runde af et stort ESF-finansieret program, "New Green for Savings", i midten af 2013. RO har planer om at yde skatteincitament (dvs. skattefrihed) til en større del af IT-sektoren. Ikke desto mindre findes der kun integrerede politiske rammer, der sammenkæder grøn vækst med beskæftigelse, i nogle få lande (EL, FR, AT, PT, FI), mens der i andre lande sker fremskridt i retning af at indføre en mere omfattende politisk løsning (BG, IE, ES, LU, MT, HR). Der er stadig mange medlemsstater, som fortsat håndterer grøn vækst med en række separate instrumenter og politikker (f.eks. CZ, LT, LT, SI)²⁴.

Nogle medlemsstater benyttede sig af arbejdsgiverstøtte og fremmede iværksætteraktiviteter. Arbejdsgiverstøtte blev ofte anvendt til at skabe efterspørgsel efter arbejdskraft (LV, ES på regionalt plan, NL og SI). Medlemsstaterne traf nogle yderligere foranstaltninger for at fremme etableringen af nye virksomheder og selvstændige erhvervsvirksomheder. Nogle lande fortsatte med eller begyndte at give støtte til iværksætteraktiviteter blandt arbejdsløse (BG, CZ, PL, SI), mens ES tilbød reduktion af socialsikringsbidraget for at fremme selvstændig erhvervsvirksomhed og også støttede ansættelse af visse grupper såsom handicappede og unge. AT forbedrede socialsikringsordningen for de selvstændige. PT indførte en foranstaltning, der støtter ansættelse i nystartede virksomheder. Nogle medlemsstater (IT, LT, PL, SI) fokuserede på at fremme iværksætteraktiviteter blandt unge. IT støtter projekter vedrørende selvstændig erhvervsvirksomhed for unge i de sydlige regioner, især i den almenyttige sektor. Andre lande (AT, PL og LT) fokuserer på at formindske bureaukratiet og forbedre erhvervsklimaet for at styrke jobskabelsen. CY giver støtte til mikrovirksomheder samt små og mellemstore virksomheder ved at levere teknisk bistand. For at tiltrække udenlandske investeringer udarbejdede CZ en "velkomstpakke", der har til formål at gøre det nemmere og hurtigere at komme ind i landet og få beskæftigelse for tredjelandsstatsborgere i forbindelse med større investeringer.

Der er truffet yderligere foranstaltninger for at håndtere problemet med sort arbejde. Med hensyn til sort arbejde skærpede nogle medlemsstater deres retlige foranstaltninger (BE, CZ, EL, ES, FR, LV, NL, SK), mens andre gav nogle incitament til at skabe regulært arbejde (EL, HR, LT, SI). BE og CZ fokuserede på at bekæmpe proformaselvstændige erhvervsvirksomheder, mens FR og SK lagde mere vægt på at kontrollere ulovligt arbejde. LT indførte et servicetjek for at fremme en forenklet, fleksibel ansættelsesform i land- og skovbrug. EL støttede brugen af en "arbejdskraftkupon", dvs. en ansættelseskupon med en

---

²⁴ "Promoting green jobs throughout the crisis: a handbook of best practices in Europe", European Employment Observatory 2013.

alternativ form for forsikring, hovedsagelig for hushjælp og ansatte i landbrugs- og sundhedssektoren. LV strammede lovgivningen for at bekæmpe skattesvig og fortsatte ufortrødent med at gennemføre sin plan om foranstaltninger til bekæmpelse af den grå økonomi og sikre fair konkurrence.

Mange medlemsstater fortsatte med at foretage ændringer af deres lovgivning vedrørende beskyttelse på arbejdspladsen (EPL). I FR blev der med loven om sikring af beskæftigelsen, der blev vedtaget i juni 2013, indført nemmere adgang til supplerende sundhedsforsikring, udarbejdelse af et individuelt uddannelsesregnskab, rettigheder til sikring af mobilitet og til karriererådgivning, forenkling af reglerne for kollektiv afskedigelse og større fleksibilitet i forbindelse med en vanskelig økonomisk situation via aftaler om at opretholde beskæftigelsen. I SI er det tanken med den nye reform at forenkle bestemmelserne og reducere de administrative barrierer, øge fleksibiliteten på arbejdsmarkedet samt give incitament til tidsbegrænsede kontrakter og negative incitament til tidsbegrænsede kontrakter. BE harmoniserer EPL for arbejdere og funktionærer og har øget fleksibiliteten i lovgivningen om arbejdstidens længde. I HR fokuserede man i første fase af ændringerne i arbejdsmarkedsloven, der blev afsluttet i juni 2013, bl.a. på en harmonisering med direktivet om indførelse af europæiske samarbejdsudvalg og på visse elementer vedrørende tidsbegrænsede kontrakter. I EE gav reformen af den offentlige sektor store ændringer i beskæftigelsesrelationerne og arbejdsvilkårene i den offentlige sektor, således at de mere er i overensstemmelse med vilkårene i den private sektor. Adskillige medlemsstater traf foranstaltninger for at øge fleksibiliteten i arbejdsmarkedsloven via anvendelse af tidsbegrænsede kontrakter (CZ, for sæsonbetinget beskæftigelse i landbruget samt bygge- og anlægsbranchen), forlængelse af reglerne om kortvarigt arbejde (DE, fra 6 til 12 måneder), forkortelse af de obligatoriske pauser mellem tidsbegrænsede kontrakter med samme arbejdsgiver (IT), udvidelse af arbejdstiden og anvendelse af fleksibel arbejdstid (PL). Nogle lande foretog ændringer i lønningerne eller tillæggene for fleksible kontrakter (DE for vikaransatte i flere nye sektorer, AT for kortvarigt arbejde). Balancen mellem fleksibilitet og sikkerhed er således forskudt i adskillige medlemsstater. I alt blev fem ud af syv lande, der fik en landespecifik henstilling om at reformere EPL i 2013, anbefalet at tage fat på segmentering (ES, IT, SI, FR og PL). I LT og NL vil en lempelse af lovgivningen om tidsbegrænsede kontrakter og beskyttelse mod afskedigelse fremme en højere beskæftigelsesfrekvens og fleksibilitet på arbejdsmarkedet.

2.2 Retningslinje for beskæftigelsen 8: Udvikling af en kvalificeret arbejdsstyrke

En forbedring af udbuddet af kvalifikationer og fremme af voksenuddannelse blev prioriteret højt i adskillige medlemsstater. Mange medlemsstater indførte foranstaltninger, der havde til formål at forbedre udbuddet af kvalifikationer og fremme voksenuddannelse. MT og BG forbedrede beskæftigelsesegnheden for de arbejdsløse eller lavlønnede via efteruddannelse, mens AT fokuserede på personer med en lav eller mellemlang uddannelse ved at indføre nogle gunstige ændringer i uddannelsessystemet. PL vedtog sin strategi for menneskelige ressourcer 2020. I LV vil man med en ny plan for re-immigration, der har til formål at tilskynde de faglærte og de højtuddannede til at vende tilbage til landet, give informationer om arbejdsmarkedet, tilbyde sprogkurser i lettisk og støtte de hjemvendte arbejdstageres børn, så de kan integreres i uddannelsessystemet.

I nogle lande (CZ, IE, MT, NL) har der med de nye foranstaltninger været fokus på specifikke sektorer, der har et højt beskæftigelsespotentiale eller har været særlig hårdt ramt af krisen.

MT yder støtte til dimittender med kvalifikationer på områder, hvor udbuddet ikke er stort nok, ved at refundere undervisningsudgifterne, og IE har fokuseret på omskoling af dimittender, så de kan nyde godt af de stigende jobmuligheder i IKT-sektoren. For at bibringe den samlede arbejdsstyrke de nødvendige kvalifikationer har to medlemsstater (AT og DE) ændret bestemmelserne vedrørende tredjelandsstatsborgeres adgang til arbejdsmarkedet. En lang række medlemslande har indført eller planlægger i 2013 at indføre nye eller forstærkede foranstaltninger for at fastholde eller øge de menneskelige ressourcer inden for STEM (videnskab, teknologi, ingeniørvidenskab og matematik).

Mange medlemsstater indførte foranstaltninger, der gør overgangen fra skole til arbejde lettere. En lang række medlemsstater (AT, BE, CZ, ES, FI, IT, PT, RO, UK) forsøger at gøre overgangen fra skole til arbejde lettere ved at udvikle praktik- og lærlingeuddannelser og ved at styrke de relevante institutioner. PT reformerede sit system for erhvervsuddannelser med skiftevis skolegang og praktik, forlængede praktiktiden og gav bedre adgang til alle kvalifikationsniveauer. RO fremmede erhvervsuddannelsesmulighederne for de højtuddannede. I UK vil arbejdsgiverne kunne udforme deres egne lærlingeuddannelser alt efter deres specifikke behov, og der blev indført et nyt program for praktikophold for at give de unge, som mangler de kvalifikationer og erfaringer, der er brug for på arbejdsmarkedet, en formålstilpasset støttepakke, så de kan begynde på en lærlingeuddannelse eller få anden beskæftigelse. I BE kan unge uden kvalifikationer gennemgå et fuldtidspraktikophold i tre til seks måneder i en virksomhed, den almennyttige sektor eller det offentlige. Som led i ungdomsgarantien gør man det i FI lærlingeuddannelserne nemmere at komme ind på og mere attraktive for både lærlinge og arbejdsgivere. IT gjorde det nemmere for arbejdsgiveren at tilbyde erhvervsuddannelse til lærlinge og øremærkede nogle ressourcer til aktivering af praktikpladser for NEET'er, der bor i dårligt stillede områder, samt til studerende på videregående uddannelser. SE indfører "erhvervsintroduktionsjobs" for unge i alderen 15-24 år, der mangler erfaringer med det pågældende erhverv, og man afsætter 15-25 % af arbejdstiden til ikke-betalt almen og faglig uddannelse. ES udviklede en praktik- og lærlingecontrakt og udarbejdede et grundlag for erhvervsuddannelser med skiftevis skolegang og praktik. CZ udarbejdede et nationalt katalog over praktikpladser.

2.3 Retningslinje for beskæftigelsen 9: Kvalitetsforbedring af uddannelsessystemerne

Medlemsstaterne fokuserede på at forbedre erhvervsuddannelserne (VET), så de bedre afspejler arbejdsmarkedets behov (DK, EE, EL, ES, HU, IE, LV, PL, SE, SK). Nogle lande udarbejdede som følge heraf et grundlag for eller reviderede deres erhvervsuddannelser med skiftevis skolegang og praktik (EE, EL, ES, HU, SK). I EE vil man med den nye lov om erhvervsuddannelsesinstitutioner indføre nye rammer for VET-programmer. I EL fastlægges det i loven om omlægning af gymnasieuddannelserne, hvordan man kan ændre erhvervsuddannelserne som f.eks. via ændrede læseplaner og opprioritering af den rolle, som "arbejdsstyrkebeskæftigelsesorganisationen" spiller ved udarbejdelse af ordninger for lærlingeuddannelser. SE styrkede sit system ved at forøge de tilskud, arbejdsgiverne får for at ansætte lærlinge. DK indførte lærlingeuddannelsescentre på deres erhvervsuddannelsesinstitutioner, og IE etablerede en ny uddannelsesmyndighed (SOLAS). CY etablerede VET-institutioner på gymnasialt niveau samt tekniske og faglige uddannelsesmuligheder på gymnasialt niveau som aftenundervisning.

Medlemsstaterne har indført referencerammer for kvalifikationer for bedre at sammenkæde almen uddannelse, erhvervsuddannelse og efteruddannelse med

videregående uddannelse og at forbedre gennemsigtigheden mellem uddannelseskvalifikationerne på tværs af landegrænserne. Siden sidst i 2012 har fem yderligere lande (BG, DE, IT, PL, SI) ikke blot udarbejdet nationale referencerammer for uddannelseskvalifikationer, men også sammenkædet dem med den europæiske referenceramme (EQF) for kvalifikationer, hvilket bringer det samlede antal medlemsstater, der har gjort dette, op på 20. CZ, DK, EE, FR, IE, LT er begyndt at referere udtrykkeligt til et EQF-niveau i forbindelse med kvalifikationer.

Der blev indført relevante ændringer af de videregående uddannelser i mange medlemsstater. Der gennemføres reformer af de videregående uddannelser i AT, EE, EL, FR, HU, PL, PT og LV. Reformen i AT har til formål at øge andelen af aktive studerende og forkorte studietiden og dermed reducere antallet af elever, der dropper ud af uddannelsen, og forkorte den gennemsnitlige studietid. I EE giver en reform de højere uddannelsesinstitutioner mere vejledning på basis af arbejdsmarkedets behov og i tæt samarbejde med arbejdsgiverne og de relevante ministerier med hensyn til hvor mange studiepladser, der skal oprettes på de forskellige fagområder. EL konsoliderede netværket mellem tekniske institutter og universiteter. PL garanterede økonomisk støtte for at gennemføre innovative universitetslæseplaner inden for strategiske sektorer, og LV foreslog adskillige reformer for at øge kvaliteten og konkurrenceevnen for landets videregående uddannelsessystem. Ved at give bedre adgang til kvalifikationer på erhvervsfagligt og teknisk bachelorniveau, reducere antallet af elever, der dropper ud på bachelorniveau, styrke de praktiske elementer i læseplanerne, revidere lærerernes efteruddannelse og fremme den strategiske videreudvikling i retning af digitale indlæringsmåder er de centrale målsætninger i den seneste reform i FR. Adskillige medlemsstater ændrede deres ordning for uddannelsesstøtte og/eller undervisningsgebyrer (DE, DK, EE, FR, HU, PL).

Adskillige medlemsstater traf foranstaltninger for at forbedre deres grundskole- og gymnasieuddannelser (AT, BE, BG, CZ, DK, EE, EL, ES, FR, LU, MT, NL, PL, PT, SE, SK). Nogle få tog fat på udfordringerne med nogle mere omfattende reformer, mens andre fokuserede på undervisningskvaliteten og læseplanerne eller på elever, der forlader skolen tidligt. I EE præciserer man i den nyligt indførte lov om grundskole- og gymnasieuddannelser, hvilke ansvarsområder staten og de lokale kommuner har med hensyn til at tilrettelægge den almene undervisning, og formålet er at forbedre gymnasienetværket. MT fortsatte med at styrke den almene undervisning ved at indføre nogle nye nationale læseplansbestemmelser. I DK vedtog man en reform af uddannelserne på grundskole- og gymnasieniveau, der skal gennemføres i skoleåret 2014-15, og som indebærer flere timer i centrale fag (f.eks. dansk, matematik og engelsk) og mere vægt på praktisk undervisning. Når den nye reform af gymnasieuddannelserne i LU engang bliver vedtaget, vil man med den søge at få et system, der er mere kompetenceorienteret, dynamisk og fleksibelt. CZ og SK indførte nye foranstaltninger vedrørende skoletilsyn og resultaterne i uddannelsessystemet. PT er ved at udvikle et omfattende kontrolredskab, hvormed man kan vurdere uddannelsespolitikernes resultater og virkninger. For at forbedre resultaterne i skolerne og hos lærerne er PL ved at foretage ændringer af lærernes "charter" med virkning fra 2014. Der bliver tale om en forkortelse af ferier med løn og af langtidssygeorlov, og der bliver fokus på midler til efteruddannelseskurser vedrørende skolernes umiddelbare behov. PL sænkede også den officielle skolepligtige alder fra syv til seks år, og fra 2014 bliver skolegang i denne alder obligatorisk.

BG og MT iværksatte foranstaltninger med det formål at reducere antallet af elever, der forlader skolen tidligt, mens AT fokuserede på at sætte ind over for fravær i skolerne som middel til efterhånden at forbedre resultaterne i uddannelsessektoren, især blandt de ressourcetsvage unge. For at sætte skub i integrationen af de lavtuddannede på arbejdsmarkedet indførte SE nogle tremåneders studiemotiverende kurser, som skal afholdes på folkehøjskoler.

2.4 Retningslinje for beskæftigelsen 10: Fremme af social inklusion og bekæmpelse af fattigdom

Mens nogle medlemsstater har forbedret støtten til bekæmpelse af børnefattigdom, har andre begrænset adgangen til eller reduceret støtten. Som reaktion på den stigende bekymring angående virkningerne af et stigende antal fattigdomsramte børn har man i nogle medlemsstater optrappet foranstaltningerne til bekæmpelse af børnefattigdom, bl.a. via en omfattende national handlingsplan i BE. I EE blev reformen af den behovsbaserede familieydelse til dels gennemført fra og med juli 2013 (idet det er planen at sætte ydelsen i vejret i 2015). For at støtte de fattigste familier forhøjede man i LV den månedlige minimale forældreydelse, ydelserne til børn, der passes i eget hjem, samt tillæggene i samme situation ved flerfødsler, herunder for forældre uden social sikring, og fradraget i personskatten for forsørgerpligt blev forhøjet. De seneste tendenser til skrappe betingelser for modtagelse af offentlige ydelser eller nedskæring i ydelserne fortsætter også, f.eks. i lande, hvor man gennemfører en stramning af udvælgelseskriterierne eller en fastfrysning eller reduktion af niveauet for indkomststøttende foranstaltninger (EL, ES, SI, UK). Dette har bidraget til at svække de sociale udgifters stabiliserende virkning på husstandsindkomsterne.

På tilsvarende måde er der blandede signaler vedrørende adgangen til førskoleundervisning og børnepasningsordninger. Nogle medlemsstater (DE, FR, HU, LV, PL, UK) tog initiativ til at forlænge børnenes optagelsesperiode i ECEC som led i deres strategier for at forbedre børns muligheder. DE indførte ret til børnepasning for børn under tre år, en reform i FR har til formål at øge andelen af børn på 2 til 3 år, der er med i ordningerne, ved hjælp af en passende pædagogisk tilgang, og PL har planer om at udvide listen over virksomheder, der kan søge om midler fra statsbudgettet til oprettelses- og driftsomkostningerne i forbindelse med børneinstitutioner. Desuden vedtog PL en ny bestemmelse i juli 2013, som betyder, at alle fireårige fra september 2015 har ret til førskoleundervisning, og fra september 2017 er alle treårige garanteret en plads i førskoleundervisningen. Andre lande (HR, LV og UK) iværksatte nogle tiltag for at gøre ECEC-serviceydelserne billigere. I LV er de lokale myndigheder nu med til at finansiere udgiften ved at bruge private institutioner for børn fra ét til fire år, hvis der er venteliste hos de offentlige institutioner. HR indførte en lov vedrørende barnepiger, der har til formål at give bedre adgang til børnepasning. En række medlemsstater har også truffet foranstaltninger for at styrke børns beskyttelse i de respektive velfærdssystemer (DK, ES, FI, PL, SE).

Det er et centralt punkt i diverse pensionsudspil at finde en ny balance mellem arbejds- og pensionistliv, idet pensionsalderen næsten alle steder sættes op og kønsudjævnes. Som reaktion på de demografiske udfordringer for pensionsudbetalingerne erkender medlemsstaterne i stigende grad, at der er behov for at sørge for, at arbejdslivet bliver længere som modvægt til den stigende levealder. I det seneste år har forskellige medlemsstater vedtaget eller fremskyndet en forhøjelse af pensionsalderen for kvinder og/eller mænd. I alt har 23 ud af 28 medlemsstater nu indført lovgivning om en aktuel eller fremtidig forhøjelse af

pensionsalderen. Forhøjelsen ledsages i mange tilfælde af en (gradvis) udjævning af pensionsalderen for mænd og kvinder (CZ, EE, EL, HR, IT, LT, MT, PL, SI, SK, UK). Der er dog grund til at yde en supplerende indsats for at håndtere nogle andre vigtige årsager til den kønsmæssige pensionsforskel, især karriereafbrydelser og arbejde på nedsat tid.

Flere lande tager også nogle afgørende initiativer til at sammenkæde pensionsalderen med den stigende levealder. Efter først at have hævet pensionsalderen for at tage højde for tidligere stigninger i levealderen har et stadig større antal lande valgt at indføre en udtrykkelig sammenkædning mellem pensionsalderen og den fremtidige stigning i den forventede levealder (CY, DK, EL, IT, NL, SK). Alligevel nærer mange medlemsstater alvorlige forbehold over for denne idé. Nogle argumenterer med, at de først er nødt til at reducere den nuværende forskel mellem den faktiske opnåede alder og pensionsalderen. Andre mener, at idéen med, at pensionsalderen automatisk forhøjes i takt med stigningen i den forventede levealder, er alt for ny og uvant.

For at begrænse omfanget af tidlig tilbagetrækning har de fleste medlemsstater truffet foranstaltninger med henblik på at begrænse adgangen til efterløn/tidlig pension. De vigtigste reformforanstaltninger i den forbindelse er skrappe udvælgelseskriterier for tidlig pensionsudbetaling (minimumsalder, bidragsperiode og ydelsesniveau), større sanktioner ved tidlig tilbagetrækning og kraftigere fokus på aktiveringsforanstaltninger. Der er især mange lande, som begrænser adgangen til ofte benyttede måder til at komme på efterløn/tidlig pension såsom længerevarende arbejdsløshedsunderstøttelse (f.eks. ES) eller handicapydelse (f.eks. AT, BE, DK). I nogle medlemsstater (AT, BE, BG, HR, LU, MT, RO, SI) har mulighederne for tidlig tilbagetrækning alligevel stadig tendens til at udhule pensionsudbetalingerne, så de ikke er tilstrækkelig høje og ikke er økonomisk holdbare – og det reducerer beskæftigelsen og væksten.

Mange medlemsstater finder nye måder, hvorpå folk kan forlænge deres arbejdsliv og forbedre pensionsrettighederne ved at udskyde pensionstidspunktet. I 2012 afskaffede BG og UK deres bestemmelser om tvungen pensionsalder. I FR er den alder, hvor private arbejdsgivere kan sende en medarbejder på pension uden vedkommendes samtykke, hævet fra 65 til 70 år. Mange pensionssystemer omfatter også incitamenter til at arbejde efter pensionsalderen (ES) såsom højere pensionstilvækstrater eller en pensionsbonus i tilfælde af udskudt pensionering (FI og FR). Flere lande lempes deres bestemmelser for at give mulighed for at kombinere pensionsydelse med arbejdsrelateret indkomst (BE, ES, NL og SI). Det er vigtigt at bemærke, at nogle lande i stigende grad understøtter pensionsreformer med foranstaltninger vedrørende aktiv aldring på arbejdspladserne og på arbejdsmarkedet (f.eks. BE, FR, SI, SK). På dette område er indsatsen dog stadig alt for begrænset og ukoordineret. Hvis pensionsreformer skal være en succes, er medlemsstaterne nødt til at udvide og intensivere deres foranstaltninger kraftigt for at give mulighed for og tilskynde kvinder og mænd til at blive længere tid på arbejdsmarkedet.

Som følge af det finanspolitiske pres er der lande, som gennemgår deres sundhedsudgifter og søger efter måder, hvorpå de kan få mere for pengene, samtidig med at der indføres bedre instrumenter til omkostningskontrol. Adskillige medlemsstater har foretaget eller iværksat strukturreformer af deres sundhedssystemer (AT, BG, CY, EL, ES, FI, HR, HU, LT, UK). BG er ved at indføre en ny prisfastsættelsesmodel for hospitalspleje på grundlag af anvendelse af diagnoserelaterede grupper. Den nye lov om sundhedsmæssig og social pleje betyder væsentlige ændringer af sundhedssystemet, NHS, i UK (England) med

konsekvenser for, hvem der kan træffe beslutning om bestilling af serviceydelser, og måden, hvorpå der bruges penge. En række medlemsstater indførte eller påtænker at iværksætte foranstaltninger for at holde de stigende omkostninger til sundhedssektoren i ave (AT, BE, CY, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IE, NL, PT). AT, BE og FR har fokuseret på at lægge et loft over den samlede vækst i sundhedsudgifterne. PT indførte nye regler for prisfastsættelse af generiske lægemidler og for receptpligtige midler ved hjælp af internationale ikke-navnebeskyttede navne (INN), hvorved man vil fremme anvendelsen af generiske lægemidler og de billigst tilgængelige produkter. Der er truffet en række foranstaltninger for at forbedre sundhedsydelserne, og i mange lande videreudvikler man e-sundhedsordninger (AT, BE, BG, DK, ES, HU, LT, LV, MT, PL, PT, SE, SI, SK, UK). ES er ved at indføre nogle nye retlige rammer, der fastlægger nogle kliniske ledelsesmodeller, som skal anvendes i samtlige centre i det nationale sundhedsvæsen. AT indførte elektroniske patientjournaler med det formål at forbedre sammenhængen i plejen og informationsstrømmen fra leverandørerne af sundhedstjenester. I betragtning af de betydelige udfordringer, medlemsstaterne står over vedrørende sundhedspleje, har nogle af dem optrappet deres indsats, men det er stadig for tidligt at vurdere, om den har været effektiv.

Det er stadig nødvendigt at finde nye måder, hvorpå man kan håndtere personalemangel, og der kræves yderligere foranstaltninger for at sikre adgang til sundhedspleje for alle. Nogle medlemsstater investerer kraftigt i personalegrupperne inden for sundhedssektoren (BG, DE, HU, MT, PL, SK). HU har givet lønfornøjelser til 90 000 ansatte i sundhedssektoren. DE tager sigte på at gøre noget ved manglen på sundhedsfagligt personale i landdistrikterne. En forbedring af adgangen til sundhedspleje har fortsat haft høj prioritet i adskillige medlemsstater (DK, EL, FI, FR, LU, LV). LU indførte et system med "betalende tredjemænd" for forsikrede personer, der af det ansvarlige socialkontor officielt er erklæret at være i en økonomisk trængt situation. EL er ved at etablere et midlertidigt system med sundhedskuponer, hvilket sikrer, at borgere uden forsikring får adgang til primær sundhedspleje.

Selv om langtidspleje ofte rammes af budgetbegrænsninger, tager nogle lande også initiativ til at sikre en bedre tilrettelæggelse af disse sociale serviceydelser. Nogle medlemsstater (BG, SI) har vedtaget nationale strategier på baggrund af en helhedsorienteret tilgang og forbedring af bestemmelserne omkring sociale kvalitetsydelser, herunder langtidspleje. I SI fastlægger man i det nationale program for social sikring (2013-20) kvalitative og kvantitative mål for udviklingen af sociale ordninger i almindelighed og sociale serviceydelser i særdeleshed. FI vedtog en reform af landets langtidsplejeordning, der forstærker rehabiliteringstjenesternes rolle, og hvor man klart prioriterer hjemmepleje højere end plejehjem og lignende. I adskillige medlemsstater er manglende udvikling af formelle bestemmelser om langtidspleje (LTC) fortsat en stor hindring for kvinders ansættelse og væksten samt sikring mod plejefafhængighed i alderdommen.

Forstærket indsats for at inddæmme eller reducere voksenfattigdom omfatter en nøjere gennemgang af de sociale bistandssystemer. En række medlemsstater indfører eller styrker deres aktiveringsforanstaltninger som led i deres politik om bedre at kunne bekæmpe voksenfattigdom (jf. afsnittet om deltagelse på arbejdsmarkedet). Reformen af det sociale bistandssystem er planlagt eller er i gang i en række medlemsstater (LT, CY, DK, EL, HR, IT, PL og RO). I 2012 iværksatte LT en reform for kontanthjælpen med henblik på at øge incitamenterne til at arbejde, styrke sammenkædningen mellem social bistand og aktiveringsforanstaltninger og bedre målrette og forstærke samarbejdet mellem de lokale

arbejdsformidlinger og kommunerne. IT gennemfører en reform af den centrale transundersøgelserordning. Det er hensigten at øge instrumentets målretningsevne og en retfærdig fordeling af skattefradrag og social bistand. IT har også iværksat pilotprojektet "nye sociale kort" – en mindstelønsordning, der senere skal kædes sammen med aktiveringspolitikker. CY har som led i sine reformer af det sociale system også planer om at indføre en garanteret mindstelønsordning (GMI) (som faktisk vil erstatte den eksisterende ordning med offentlig støtte). EL påtænker at iværksætte et pilotprogram med henblik på at indføre en mindstelønsordning i landet. Nogle medlemsstater (BE, EE, ES, HU, MT, UK) har taget initiativ til administrativ forenkling. Til trods for disse bestræbelser er der stadig meget at gøre på medlemsstatsniveau for at nå den rette blanding af tilstrækkelig indkomststøtte, inklusive arbejdsmarkeder og adgang til diverse ydelser.

Medlemsstaterne har indført særlige inklusionsprogrammer for mennesker, der befinder sig i en særlig ugunstig situation, og for mennesker, der er ramt af hjemløshed og udelukket fra at få en bolig. Mange medlemsstater har genovervejet eller udarbejdet deres nationale romaintegrationsstrategier eller fået indarbejdet helt konkrete politiske foranstaltninger, især ved at søge at komme i dialog (AT, BE, BG, CZ, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, RO, SE, SI, UK). For effektivt at kunne håndtere hjemløshed har LU iværksat en integreret, ikke-kriminaliserende, boligfokuseret strategi mod hjemløshed med fokus på at forebygge og reducere langvarig hjemløshed og forbedre adgangen til boliger og sociale kvalitetsydelser for hjemløse. Adskillige medlemsstater (ES, FR, SK) har indført foranstaltninger med henblik på at øge udbuddet af økonomisk overkommelige lejeboliger og boliger i det sociale boligbyggeri for lavindkomsthusholdninger eller bekæmpe den befolkningsmæssige opdeling (HU). NL har indført indkomstafhængige huslejestigninger i det sociale boligbyggeri, og i BE tilbydes der boligydelse til dem, der i lang tid har stået på ventelisten til en bolig i det sociale boligbyggeri.

3. RESULTATTAVLE MED CENTRALE BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALE INDIKATORER

I Kommissionens meddelelse om styrkelse af Den Økonomiske og Monetære Unions (ØMU's) sociale dimension²⁵ foreslog man en resultattavle med centrale beskæftigelsesmæssige og sociale indikatorer, der skal anvendes i udkastet til den fælles beskæftigelsesrapport. Resultattavlen består af fem nøgleindikatorer: arbejdsløshedsprocenten (aldersgruppen 15-64 år), NEET-procenten sammenholdt med ungdomsarbejdsløshedsprocenten (aldersgruppen 15-24 år), husstandenes disponible bruttorealindkomst, fattigdomsrisikoen (aldersgruppen 15-64 år) og indkomstuligheder (S80/S20-forholdet). Resultattavlen sikrer større synlighed og gør det nemmere at identificere store beskæftigelsesmæssige og sociale udviklingstendenser²⁶, der kan påvirke, hvor godt ØMU'en fungerer, og give anledning til tættere opfølgning i det europæiske semester²⁷. Det Europæiske Råd konkluderede i oktober 2013, at "[a]nvendelsen af en beskæftigelsesmæssig og social resultattavle i den fælles beskæftigelsesrapport og af beskæftigelsesmæssige og sociale indikatorer efter de retningslinjer, der er foreslået af Kommissionen, bør videreføres, efter at der er udført passende arbejde i de relevante udvalg, så Rådet kan træffe afgørelse herom i december ... med henblik på at tage disse nye instrumenter i anvendelse allerede i det europæiske semester i 2014"²⁸.

I tilfælde af et økonomisk chok risikerer der at opstå beskæftigelsesmæssige og sociale problemer i den monetære union på grund af manglende gennemførelse af effektive politiske initiativer, hvilket dermed fører til vedvarende uligheder og en forværring af de grundlæggende økonomiske forhold i Den Europæiske Union som helhed. De primære kanaler, hvorigennem alvorlige beskæftigelsesmæssige og sociale problemer har en afsmittende virkning på andre medlemsstater, er samhandel, svækkelse af de menneskelige ressourcer med en deraf følgende forværring af den internationale konkurrenceevne. Det er således i alle medlemsstaters interesse at sørge for, at de beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer håndteres på en rettidig og effektiv måde²⁹.

Analysen i dette afsnit er baseret på fem nøgleindikatorer, jf. ovenstående meddelelse³⁰. Læsningen af resultattavlen bør ikke foregå mekanisk, og en mere detaljeret fortolkning af den bør bygge på de eksisterende værktøjer (overvågningen af beskæftigelsesresultaterne (EPM), overvågningen af resultaterne for social beskyttelse (SPPM), den fælles

---

²⁵ KOM(2013) 690.

²⁶ Den resultattavle, der indgår i denne udgave af udkast til den fælles beskæftigelsesrapport bliver måske ajourført i december 2013, når de nye årlige sociale data foreligger.

²⁷ Som led i udkastet til en fælles beskæftigelsesrapport, i medfør af artikel 148 i TEUF og som input til processen med det europæiske semester omfatter resultattavlen alle EU's medlemsstater, og der er således foretaget sammenligninger med EU-gennemsnittet. I nogle tilfælde kan statistiske afvigelser fra gennemsnittet i euroområdet også være relevante. Som det fremgår af Kommissionens plan for en udbygget og egentlig økonomisk og monetær union bør samordningen og overvågningen af beskæftigelses- og socialpolitikkerne styrkes i forbindelse med styringen i ØMU'en, og konvergensens bør fremmes på disse områder.

²⁸ Konklusioner i Det Europæiske Råd, 24.-25. oktober 2013.

²⁹ Vedrørende en detaljeret oversigt over de afsmittende virkninger af den beskæftigelsesmæssige og sociale udvikling på tværs af landegrænserne henvises til: EU Employment and Social Situation, Quarterly Review", september 2013, på: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1974&furtherNews=yes>

³⁰ Kommissionen er åben over for at overveje eventuelle finjusteringer af resultattavlen i kommende udgaver på baggrund af igangværende tekniske drøftelser i Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse samt reaktioner fra Europa-Parlamentet, arbejdsmarkedets parter og andre aktører.

evalueringsramme (JAF) og vedtagne datasæt såsom "Undersøgelse over arbejdsstyrken" og EU's statistikker over "Indkomstforhold og levevilkår")³¹.

De forskelle, der fremgår af denne nye resultattavle, og de måder, hvorpå man kan håndtere negative udviklingstendenser og det foruroligende omfang af beskæftigelsesmæssige og sociale problemer, vil blive yderligere analyseret i løbet af det europæiske semester i 2014 ved hjælp af en endnu mere detaljeret anvendelse af supplerende indikatorer, bl.a. ved hjælp af processen med multilateral overvågning og ved udarbejdelse af landespecifikke henstillinger.

I de efterfølgende underafsnit er der en oversigt over de seneste forskelle i den samfundsøkonomiske udvikling inden for EU med vægt på de mest iøjnefaldende udviklingstendenser i de enkelte lande for hver af de fem indikatorer. Endelig findes der i bilaget tabeller med en oversigt over situationen pr. indikator i alle EU's medlemsstater samt en oversigt over de vigtigste beskæftigelsesmæssige udfordringer som identificeret i EPM og de sociale tendenser, der bør holdes øje med, jf. SPPM.

Der kan påvises potentielt foruroligende særdeles vigtige beskæftigelsesmæssige og sociale udviklingstendenser og niveauer, som fører til forskelle i EU og giver anledning til yderligere analyse og eventuelt stærkere politisk respons, inden for tre kategorier

- For hver enkelt medlemsstat: ændring i indikatoren i et givet år i forhold til tidligere perioder (historisk udvikling)
- For hver enkelt medlemsstat: forskel i forhold til gennemsnittet i EU og i euroområdet i samme år (hvilket giver et øjebliksbillede af de eksisterende beskæftigelsesmæssige og sociale forskelle)
- Ændringen i indikatoren mellem to på hinanden følgende år i hver enkelt medlemsstat i forhold til ændringen på EU-plan og i euroområdet (indikativ for dynamikken som følge af den samfundsøkonomiske konvergens/afvigelse).

3.1. Arbejdsløshed – ændring og niveau

Forskellen mellem arbejdsløshedsprocenten for "landene mod nord i og i centrum af" og "landene mod syd i og i udkanten af" euroområdet³², har siden 2008 været stigende med en foruroligende hastighed og er nu oppe på 10,2 procentpoint, mod 1,7 procentpoint mellem landene mod nord og i udkanten uden for euroområdet. I midten af 00'erne bidrog valutaunionen indirekte til konvergens vedrørende arbejdsløshedsprocenten i de forskellige medlemsstater, især på grund af den stigende efterspørgsel i forbindelse med den store kapitaltilstrømning til landene "i udkanten", efter at euroen var blevet indført. Den finansielle og økonomiske krise har imidlertid resulteret i forskelle i arbejdsløsheden i langt større omfang til dels på grund af den træge nedgearingsproces og usikkerheden omkring udsigten

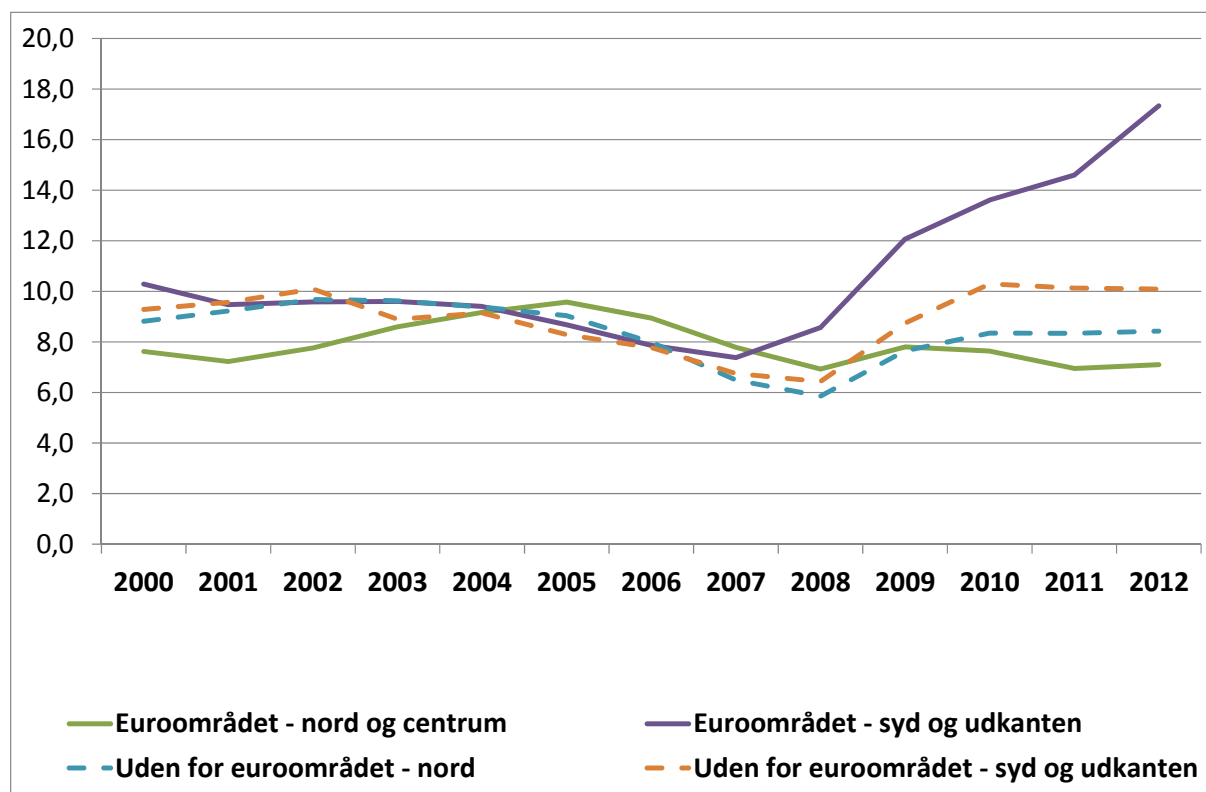
---

³¹ KOM(2013) 690, side 6.

³² Definition af områder: Lande mod nord i og i centrum af euroområdet: AT, BE, DE, FI, FR, LU, NL, lande mod syd i og i udkanten af euroområdet: EE, EL, ES, IE, IT, CY, MT, PT, SI, SK, ikke-EA-lande – mod nord: CZ, DK, PL, SE, UK, ikke-EA-lande – mod syd og i udkanten: BG, HR, LV, LT, HU, RO.

til et opsving i "udkanten", hvilket også har udmøntet sig i form af høje låneomkostninger i disse lande.

Figur I: Arbejdsløshedsprocent (aldersgruppen 15-74 år) efter gruppe (medlemsstater i euroområdet (EA) og uden for euroområdet) siden 2000

Kilde: Eurostat (LFS), DG EMPL-beregninger; vægtede gennemsnit

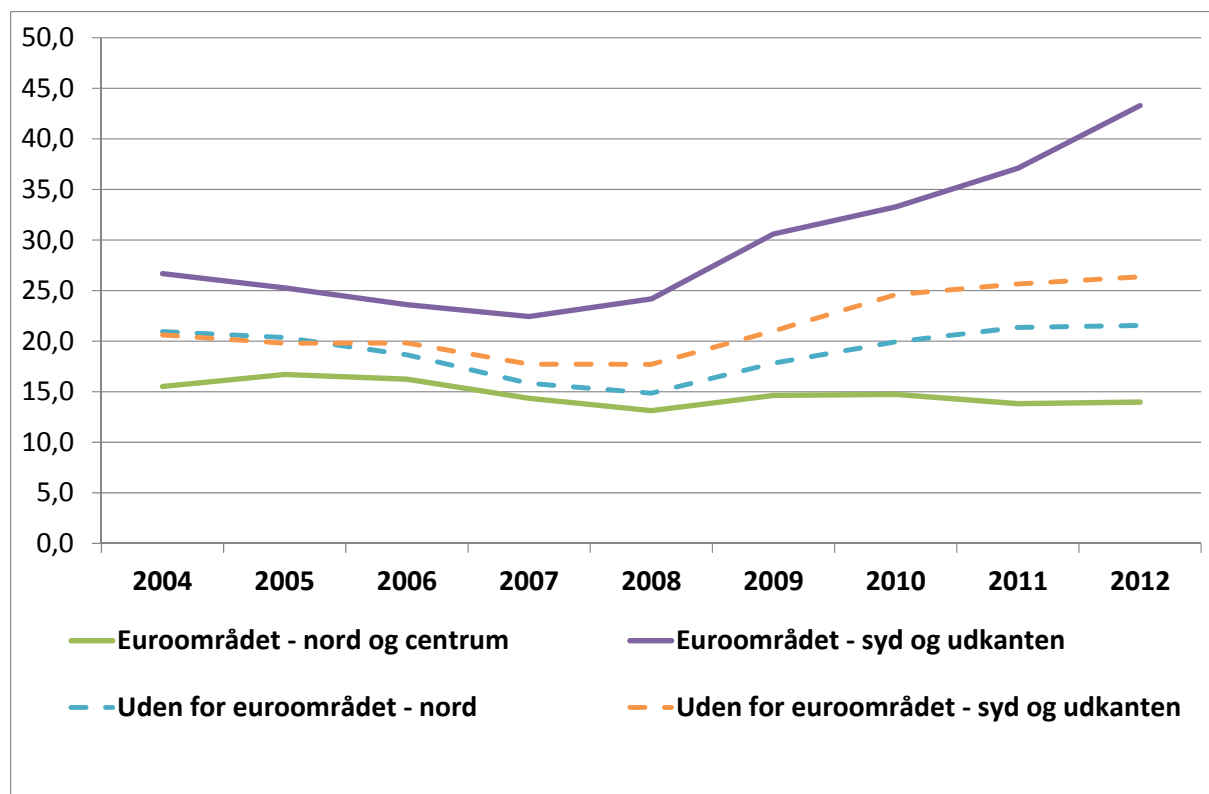
Som det fremgår af figurerne i de vedlagte tabeller, er der fem medlemsstater (HR, CY, EL, PT og ES), hvor arbejdsløshedssituationen er yderst foruroligende. I disse lande ligger arbejdsløsheden langt over gennemsnittet i EU og euroområdet. Ligeledes har stigningen i arbejdsløsheden været forholdsvis hurtig i forhold til den historiske udvikling og til andre medlemsstater (dvs. afvigelse). Idet udgangspunktet i IT, NL og SI har været forskelligt, oplever man nu en arbejdsløshed, der ikke er dramatisk med hensyn til niveauet, men som er steget markant i de senere år.

3.2. Ungdomsarbejdsløshed og NEET-procent (unge, der ikke er under uddannelse, i beskæftigelse eller i erhvervsuddannelse) – ændring og niveau

I landene mod syd i og i udkanten af euroområdet steg ungdomsarbejdsløsheden markant fra 2008 og fremefter for at nå op på over 40 % i 2012. Derimod har satsen i landene mod nord i og i centrum af euroområdet været mere eller mindre stabil, således at forskellen mellem de to grupper af medlemsstater i 2012 var steget til mere end 25 procentpoint. Udviklingen i de øvrige medlemsstater har også været negativ, men i mindre grad end i landene mod syd og i udkanten. Gennemsnittet for personer, der ikke er i beskæftigelse, under uddannelse eller i erhvervsuddannelse (NEET'er) i alderen 15-24 år nåede 19 % i landene mod syd i og i udkanten af euroområdet mod 9,2 % i landene mod nord og i centrum, og forskellen mellem

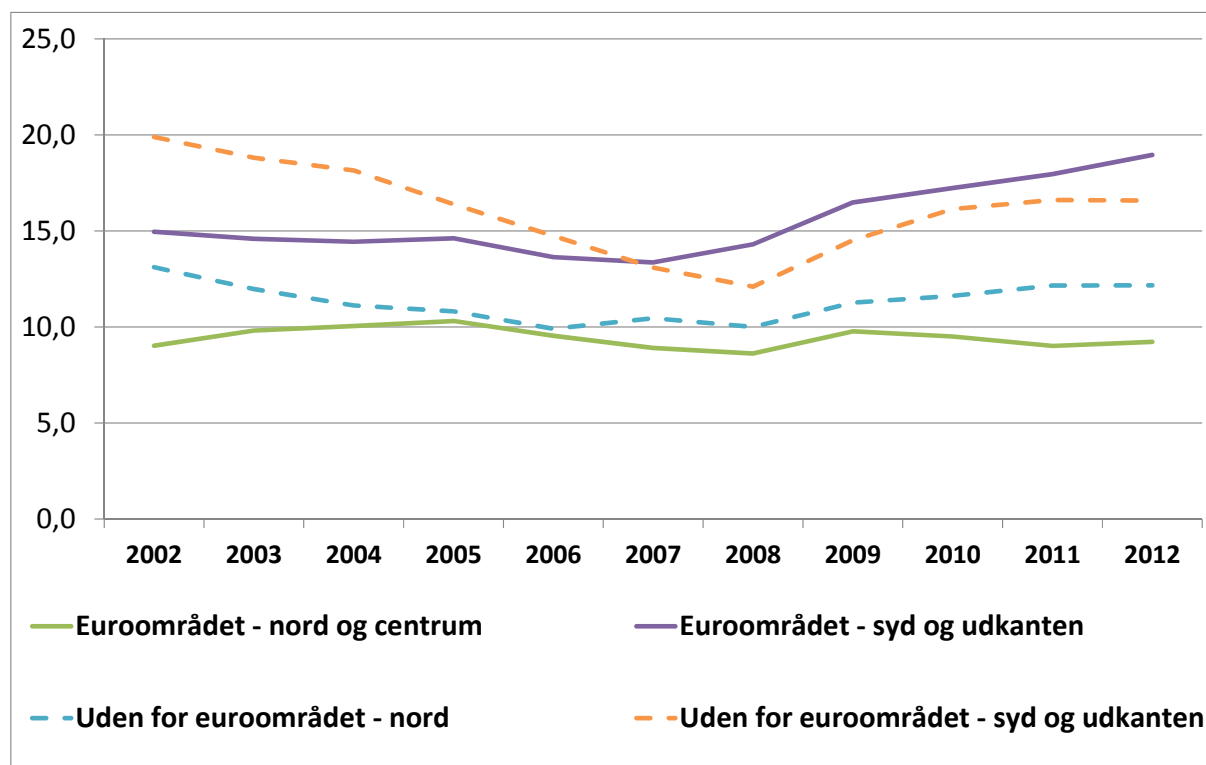
disse to grupper lande bliver ved med at stige og følger dermed et tilsvarende mønster for udviklingen i arbejdsløsheden. Ungdomsarbejdsløshed og inaktivitet vækker særlig bekymring i betragtning af de skæmmende virkninger for de pågældende personers fremtidige beskæftigelsesegnethed og produktivitet. De nuværende forskelle i ungdomsarbejdsløsheden og NEET-procenten truer med at give næring til en endnu større forskel i de grundlæggende samfundsøkonomiske forhold i valutaunionen og EU på længere sigt.

Figur IIa: Ungdomsarbejdsløshed (aldersgruppen 15-24 år) efter gruppe (medlemsstater i euroområdet (EA) og uden for euroområdet) siden 2007

Kilde: Eurostat, statistikker over almen og faglig uddannelse, DG EMPL-beregninger; vægtede gennemsnit.

Figur IIb: NEET-procent (aldersgruppen 15-24 år) efter gruppe (medlemsstater i euroområdet (EA) og uden for euroområdet) siden 2007

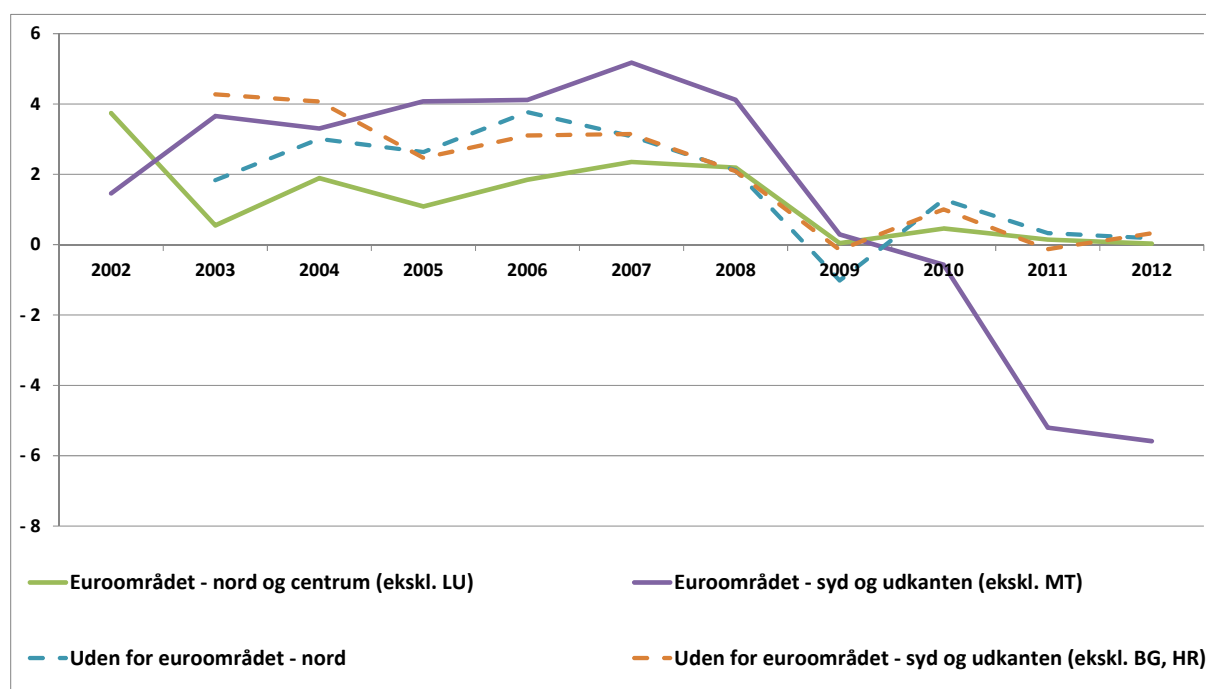
Kilde: Eurostat, statistikker over almen og faglig uddannelse, DG EMPL-beregninger; vægtede gennemsnit.

Når man læser tallene i resultattavlen (tabeller som bilag), er de unges situation foruroligende i adskillige medlemsstater. Hvad angår ungdomsarbejdsløsheden, er både niveauet og udviklingstendenserne bekymrende i CY, EL, ES, IT, PT og HR. I SI og i mindre omfang BE er det snarere udviklingstendenserne end niveauet, der giver anledning til bekymring, mens det modsatte er tilfældet i SK (høj ungdomsarbejdsløshed). Med hensyn til NEET-procent er både niveauet og udviklingstendenserne foruroligende i EL og IT. I BG, IE og ES er det niveauet, som skiller sig ud, mens det i CY, LU, HU, PT og SI er den seneste udvikling.

3.3. Reel ændring i den disponible bruttohusstandsindkomst

I kriseårene er husstandsindkomsten (målt som stigningstakten i husstandenes disponible bruttorealindkomst) i lande mod nord i og i centrum af euroområdet blevet ved med at stige, selv om det er sket med nedsat hastighed (bortset fra 2010), mens husstandsindkomsterne i landene i udkanten og målt i faste priser stagnerede eller faldt efter 2009. Husstandsindkomsterne er primært blevet påvirket af reduktionen i markedsindkomsterne og den gradvise svækkelse af de automatiske stabilisatorer. Desuden har den finanspolitiske stramning – primært i landene mod syd i euroområdet – påvirket beskæftigelsen og betydet ændringer af skattesystemerne og de sociale ydelser, og nedskæringer i lønningerne i den offentlige sektor har medført en betydelig reduktion af husstandenes realindkomster. Dette kan have medvirket til den stadig større forskel i euroområdet.

Figur III: Reel ændring i den disponible bruttohusstandsindkomst (GHDI) efter gruppe (medlemsstater i og uden for euroområdet) siden 2002

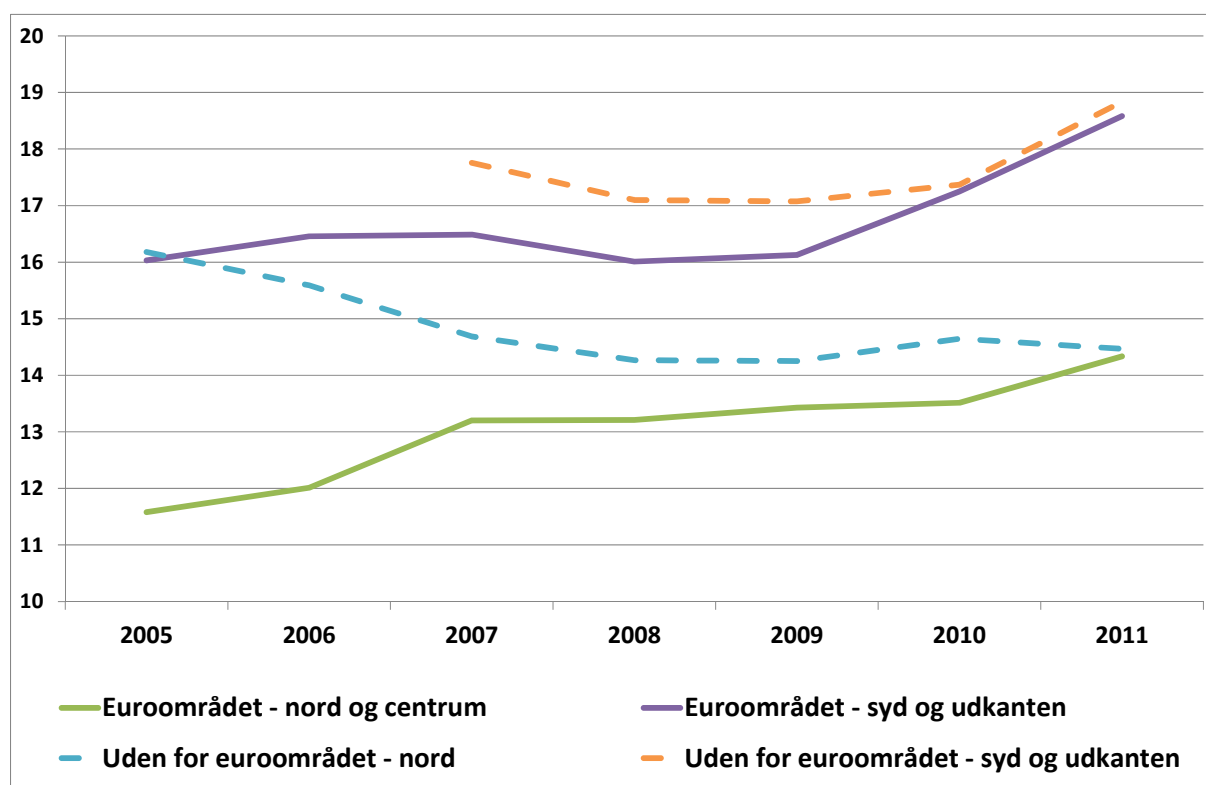
Kilde: Eurostat, nationalregnskab, DG EMPL-beregninger; vægtede gennemsnit.

Der er både en stor spredning og tiltagende forskel i udviklingen af den disponible bruttohusstandsindkomst i faste priser medlemsstaterne imellem. Hvis man ser på dataene fra 2012 har mindst 11 medlemsstater oplevet en markant negativ udvikling i de disponible bruttohusstandsindkomster: EL har oplevet et årligt fald på næsten 10 %, og CY har haft et fald på over 8 %. Faldet i IT, HU, NL, PT, RO (data for 2011), SI og ES ligger mellem 3 % og 5 %, mens DK og SK har haft et fald på ca. 1-2 %. Sådanne fald fra år til år er særdeles bemærkelsesværdige, da det i adskillige årtier var sædvane, at den reelle GHDI steg konstant om end moderat overalt i Europa takket være økonomisk vækst eller kortfristet automatisk stabilisering i tilfælde af nedgangsperioder, idet eventuelle fald fra år til år har været noget af en undtagelse.

3.4 Fattigdomsrisikoen i den erhvervsaktive befolkning – ændring og niveau

Fattigdomsrisikoen (AROP) er stigende i mange medlemsstater. Den er steget markant siden 2008 i landene mod syd og i udkanten af EU, både i lande i og uden for euroområdet. Denne stigning kom oven i en i forvejen høj fattigdomsrisiko. Siden 2009 er AROP-procenten også steget i medlemsstaterne mod nord i og i centrum af euroområdet, om end ud fra et meget lavere niveau. Den langvarige periode med negativ eller så godt som ingen BNP-vækst, stigende langtidsarbejdsløshed og en gradvis svækkelse af de automatiske stabilisatorer har nu også påvirket fattigdomsrisikoen i disse lande.

Figur IV: Fattigdomsrisiko i den erhvervsaktive befolkning (15-64 år) efter gruppe (medlemsstater i og uden for euroområdet) siden 2004³³

Kilde: Eurostat, EU-SILC, DG EMPL-beregninger; vægtede gennemsnit – årene vedrører indkomstår.

De medlemsstater, der har oplevet en tendens til stigende fattigdomsrisiko mellem 2010 og 2011, omfatter BG, EE, ES, FR, IT, HU, RO og SK. EL, LV og LT har mange mennesker, der er i risiko for fattigdom i sammenligning med gennemsnittet i ØMU, uden nogen markant stigende tendens i dette tidsrum. Især er udviklingen i ES og RO bekymrende, idet begge lande oplever høj fattigdomsprocent og en tendens til en markant stigning i fattigdommen inden for et kort tidsrum.

3.5. Uligheder (S80/S20-forhold) – ændring og niveau³⁴

Indkomstuligheden er stigende medlemsstaterne imellem og i medlemsstaterne, især i landene mod syd og i udkanten af EU. Det er også de medlemsstater, som har oplevet de største stigninger i arbejdsløsheden. I mange lande har krisen intensiveret udviklingstendenserne på lang sigt vedrørende lønpolarisering og segmenteringen af arbejdsmarkedet, hvilket sammen med mindre omfordeling via skattesystemet og de sociale ydelser har givet næring til stigende ulighed. En stor arbejdsløshed (med de største stigninger i bunden af arbejdsmarkedet) og i

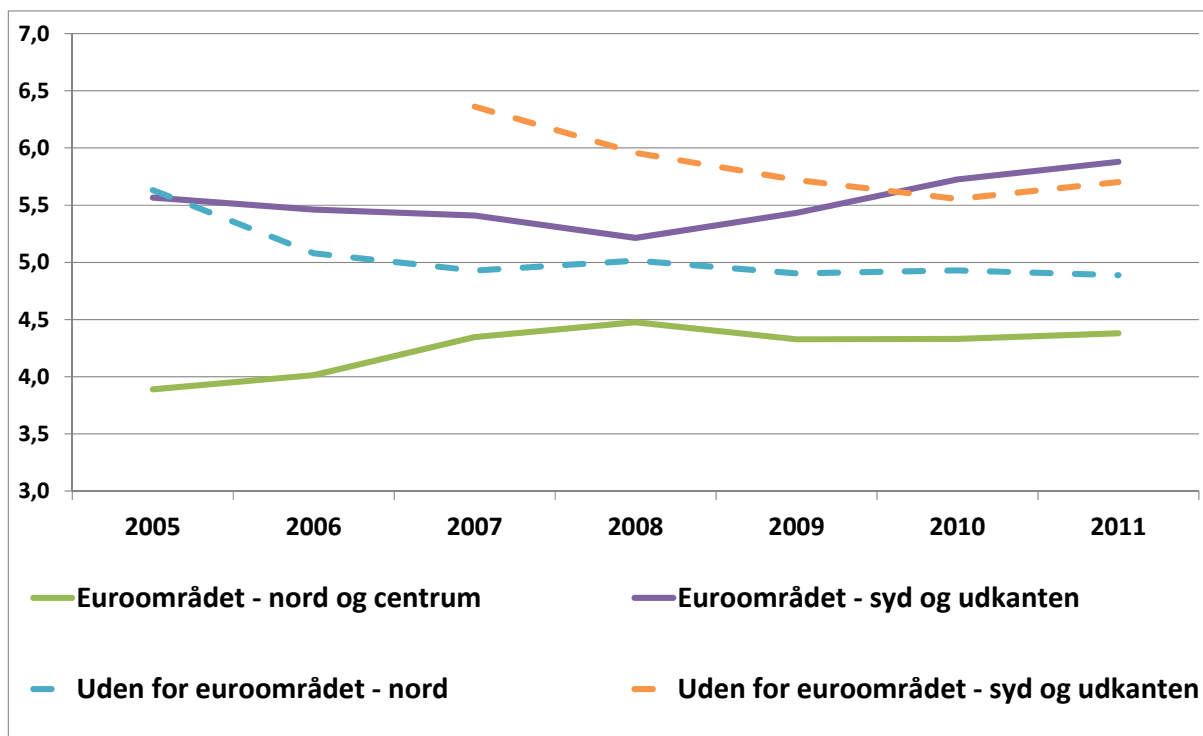
³³ For fattigdomsrisikoen er indkomstsåret kalenderåret inden undersøgelsesåret (dvs. 2010) bortset fra UK (undersøgelsesår) og IE (12 måneder inden undersøgelsen). Det samme gælder for indikatoren for uligheder (S80/S20-forholdet).

³⁴ Forholdet mellem indkomsterne hos de 20 % af befolkningen, der har de højeste indkomster, og indkomsterne hos de 20 %, der har de laveste indkomster.

nogle tilfælde virkningen af den finanspolitiske konsolidering³⁵ forklarer også den betydelige stigning i uligheden, som kan konstateres i de lande, der er hårdest ramt af beskæftigelseskrisen.

Figur V: Ulighed (S80/S20-forhold) efter gruppe (medlemsstater i og uden for euroområdet) siden 2005

Kilde: Eurostat, EU-SILC, DG EMPL-beregninger; vægtede gennemsnit – årene vedrører indkomstår.

Der er stor spredning og stigende forskel i uligheden (S80/S20-forholdet) medlemsstaterne imellem. Hvis man ser på dataene fra 2011, optræder BG i alle tre kategorier: årlig ændring, afstand til gennemsnittet i ØMU og ændring mellem to på hinanden følgende år i en medlemsstat i forhold til ændringen i EU/euroområdet. EE, EL, IT og HU skiller sig ud for den årlige ændring (forværring af ulighedsforholdet med mellem 0,3 og 0,5 procentpoint), mens RO, LV og ES skiller sig ud for deres afvigelse fra gennemsnittet i euroområdet (stigning i ulighedsforholdet på 1,2 procentpoint eller mere).

³⁵ Jf. EUROMOD-arbejdsdokument 2/13.

Bilag 1: Resultattavle over centrale beskæftigelsesmæssige og sociale indikatorer med gennemsnittet i EU og i euroområdet som referencepunkter

	Arbejdsløshedsprocent			Ungdomsarbejdsløshed						Reel vækst i den disponible brutto-husstandsindkomst		Fattigdomsrisiko, procent			Uligheder – S80/S20		
	Ændring, år-til-år (S1/2012-S1/2013)	Afstand til EU-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EU, år-til-år	Ændring, år-til-år (S1/2012-S1/2013)	Afstand til EU-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EU, år-til-år	Ændring, år-til-år (2011-2012)	Afstand til EU-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EU, år-til-år	Ændring, år-til-år (2011-2012)	Medlemsstater i forhold til EU, år-til-år	Ændring, år-til-år (2010-2011)	Afstand til EU-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EU, år-til-år	Ændring, år-til-år (2010-2011)	Afstand til EU-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EU, år-til-år
EU-27	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	-0,9	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EA-17	0,9	1,2	0,4	1,4	0,6	0,7	0,6	0,0	0,3	-1,7	-0,7	1,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1
BE	1,0	-2,5	0,4	3,3	0,0	2,6	0,5	-0,9	0,2	-0,4	0,5	0,8	-3,1	0,0	0,0	-1,1	0,0
BG	0,8	2,0	0,2	-0,1	5,1	-0,8	-0,3	8,3	-0,6	:	:	2,2	2,2	1,4	0,6	1,5	0,6
CZ	0,3	-3,8	-0,4	-0,6	-4,4	-1,3	0,6	-4,3	0,3	0,3	1,2	1,0	-6,9	0,2	0,0	-1,5	0,0
DK	-0,8	-4,0	-1,4	-2,3	-10,9	-3,0	0,3	-6,6	0,0	-0,9	0,0	0,2	-2,9	-0,6	0,0	-0,6	0,0
DE	-0,2	-5,6	-0,8	-0,3	-15,5	-0,9	0,2	-5,5	-0,1	0,7	1,6	0,8	0,4	0,0	0,0	-0,5	0,0
EE	-1,7	-2,2	-2,3	-4,0	-5,3	-4,7	0,7	-0,7	0,4	2,4	3,3	2,4	2,0	1,6	0,3	0,3	0,3
IE	-1,2	2,9	-1,8	-3,2	4,9	-3,8	-0,1	5,5	-0,4	5,7	6,7	0,5	-0,9	-0,3	-0,1	-0,4	-0,1
EL	4,1	16,1	3,5	6,1	36,1	5,5	2,9	7,1	2,6	-9,6	-8,7	1,0	4,0	0,2	0,4	1,0	0,4
ES	2,2	15,5	1,6	3,9	32,2	3,3	0,3	5,6	0,0	-5,2	-4,2	1,5	4,5	0,7	-0,1	2,1	-0,1
FR	0,8	-0,1	0,2	2,1	2,4	1,4	0,2	-1,0	-0,1	-0,3	0,6	1,1	-2,5	0,3	0,1	-0,4	0,1
HR	1,9	6,1	1,3	12,2	28,1	11,5	1	3,5	0,7	:	:	0,7	3,1	-0,1	-0,2	0,4	-0,2
IT	1,7	1,1	1,1	4,5	15,6	3,8	1,3	7,9	1,0	-4,5	-3,6	1,6	2,5	0,8	0,4	0,6	0,4
CY	4,3	4,3	3,7	11,2	13,8	10,5	1,4	2,8	1,1	-8,0	-7,0	-0,4	-4,5	-1,2	-0,2	-0,7	-0,2
LV	-3,6	1,1	-4,2	-8,2	-2,2	-8,9	-1,1	1,7	-1,4	4,9	5,8	-0,3	4,2	-1,1	-0,3	1,6	-0,3
LT	-1,5	1,4	-2,1	-5,5	-0,6	-6,1	-0,4	-2,1	-0,7	:	:	-1,6	4,2	-2,4	-1,5	0,8	-1,5
LU	0,6	-5,3	0,0	0,2	-4,7	-0,4	1,2	-7,3	0,9	:	:	-0,8	-2,9	-1,6	-0,1	-1,0	-0,1
HU	-0,4	-0,3	-1,0	0,5	4,9	-0,1	1,4	1,5	1,1	-3,0	-2,0	1,7	-2,4	0,9	0,5	-1,1	0,5
MT	0,1	-4,4	-0,5	-0,5	-9,5	-1,2	0,5	-2,1	0,2	:	:	0,2	-2,9	-0,6	-0,2	-0,9	-0,2
NL	1,4	-4,5	0,8	1,4	-12,7	0,7	0,5	-8,9	0,2	-3,1	-2,2	0,4	-5,5	-0,4	0,1	-1,2	0,1
AT	0,6	-6,1	0,0	0,0	-14,6	-0,6	-0,4	-6,7	-0,7	1,4	2,3	0,3	-5,0	-0,5	0,1	-1,2	0,1
PL	0,6	-0,4	0,0	1,1	3,8	0,4	0,2	-1,4	-0,1	0,4	1,4	0,2	1,1	-0,6	0,0	0,0	0,0
PT	2,1	6,4	1,5	3,6	16,6	3,0	1,4	0,9	1,1	-3,0	-2,1	0,5	0,2	-0,3	0,1	0,7	0,1
RO	0,1	-3,7	-0,5	-0,3	-0,1	-0,9	-0,6	3,6	-0,9	-4,3*	-4,2*	1,8	5,0	1,0	0,2	1,2	0,2
SI	2,3	-0,3	1,7	5,3	0,1	4,6	2,2	-3,9	1,9	-3,8	-2,9	0,7	-4,3	-0,1	0,1	-1,5	0,1
SK	0,4	3,3	-0,2	0,4	10,5	-0,3	0	0,6	-0,3	-2,3	-1,4	1,2	-3,6	0,4	0,0	-1,2	0,0
FI	0,4	-2,8	-0,2	1,1	-3,3	0,4	0,2	-4,6	-0,1	0,3	1,2	0,5	-3,2	-0,3	0,1	-1,3	0,1
SE	0,3	-2,9	-0,4	1,1	0,8	0,4	0,3	-5,4	0,0	2,9	3,9	0,6	-3,5	-0,2	0,1	-1,4	0,1
UK	-0,3	-3,2	-0,9	-0,6	-2,5	-1,3	-0,3	0,8	-0,6	2,2	3,1	-0,8	-1,9	-1,6	-0,1	0,3	-0,1

* De seneste data for RO for realvæksten i GHDI er fra 2010-11.

	Arbejdsløshedsprocent			Ungdomsarbejdsløshed						Reel vækst i den disponible brutto-husstandsindkomst		Fattigdomsrisiko, procent			Uligheder – S80/S20		
				Ungdomsarbejdsløshedsprocent			NEET-procent										
	Ændring, år-til-år (S1/2012-S1/2013)	Afstand til EA-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EA, år-til-år	Ændring, år-til-år (S1/2012-S1/2013)	Afstand til EA-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EA, år-til-år	Ændring, år-til-år (2011-2012)	Afstand til EA-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EA, år-til-år	Ændring, år-til-år (2011-2012)	Medlemsstater i forhold til EA, år-til-år	Ændring, år-til-år (2010-2011)	Afstand til EA-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EA, år-til-år	Ændring, år-til-år (2010-2011)	Afstand til EA-gennemsnittet	Medlemsstater i forhold til EA, år-til-år
EU-27	0,6	-1,2	-0,4	0,6	-0,6	-0,7	0,3	0	-0,3	-0,9	0,7	0,8	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,1
EA-17	0,9	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,6	0	0	-1,7	0,0	1,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
BE	1,0	-3,7	0,0	3,3	-0,7	1,9	0,5	-0,9	-0,1	-0,4	1,3	0,8	-3,3	-0,2	0,0	-1,1	-0,1
BG	0,8	0,9	-0,1	-0,1	4,5	-1,5	-0,3	8,3	-0,9	:	:	2,2	2,0	1,2	0,6	1,5	0,5
CZ	0,3	-5,0	-0,7	-0,6	-5,0	-2,0	0,6	-4,3	0	0,3	2,0	1,0	-7,1	0,0	0,0	-1,5	-0,1
DK	-0,8	-5,1	-1,7	-2,3	-11,6	-3,7	0,3	-6,6	-0,3	-0,9	0,7	0,2	-3,1	-0,8	0,0	-0,6	-0,1
DE	-0,2	-6,7	-1,1	-0,3	-16,2	-1,7	0,2	-5,5	-0,4	0,7	2,3	0,8	0,2	-0,2	0,0	-0,5	-0,1
EE	-1,7	-3,4	-2,6	-4,0	-5,9	-5,4	0,7	-0,7	0,1	2,4	4,0	2,4	1,8	1,4	0,3	0,3	0,2
IE	-1,2	1,7	-2,2	-3,2	4,2	-4,5	-0,1	5,5	-0,7	5,7	7,4	0,5	-1,1	-0,5	-0,1	-0,4	-0,2
EL	4,1	15,0	3,2	6,1	35,4	4,7	2,9	7,1	2,3	-9,6	-7,9	1,0	3,8	0,0	0,4	1,0	0,3
ES	2,2	14,4	1,2	3,9	31,6	2,6	0,3	5,6	-0,3	-5,2	-3,5	1,5	4,3	0,5	-0,1	1,8	-0,2
FR	0,8	-1,3	-0,2	2,1	1,8	0,7	0,2	-1	-0,4	-0,3	1,3	1,1	-2,7	0,1	0,1	-0,4	0,0
HR	1,9	4,9	0,9	12,2	27,5	10,8	1	3,5	0,4	:	:	0,7	2,9	-0,3	-0,2	0,4	-0,3
IT	1,7	-0,1	0,8	4,5	14,9	3,1	1,3	7,9	0,7	-4,5	-2,8	1,6	2,3	0,6	0,4	0,6	0,3
CY	4,3	3,2	3,4	11,2	13,1	9,8	1,4	2,8	0,8	-8,0	-6,3	-0,4	-4,7	-1,4	-0,2	-0,7	-0,3
LV	-3,6	-0,1	-4,5	-8,2	-2,8	-9,6	-1,1	1,7	-1,7	4,9	6,6	-0,3	4,0	-1,3	-0,3	1,6	-0,4
LT	-1,5	0,2	-2,5	-5,5	-1,3	-6,8	-0,4	-2,1	-1	:	:	-1,6	4,0	-2,6	-1,5	0,8	-1,6
LU	0,6	-6,5	-0,4	0,2	-5,4	-1,2	1,2	-7,3	0,6	:	:	-0,8	-3,1	-1,8	-0,1	-1,0	-0,2
HU	-0,4	-1,4	-1,4	0,5	4,3	-0,9	1,4	1,5	0,8	-3,0	-1,3	1,7	-2,6	0,7	0,5	-1,1	0,4
MT	0,1	-5,6	-0,9	-0,5	-10,1	-1,9	0,5	-2,1	-0,1	:	:	0,2	-3,1	-0,8	-0,2	-0,9	-0,3
NL	1,4	-5,6	0,4	1,4	-13,3	0,0	0,5	-8,9	-0,1	-3,1	-1,4	0,4	-5,7	-0,6	0,1	-1,2	0,0
AT	0,6	-7,3	-0,4	0,0	-15,2	-1,4	-0,4	-6,7	-1	1,4	3,1	0,3	-5,2	-0,7	0,1	-1,2	0,0
PL	0,6	-1,5	-0,3	1,1	3,2	-0,3	0,2	-1,4	-0,4	0,4	2,1	0,2	0,9	-0,8	0,0	0,0	-0,1
PT	2,1	5,3	1,2	3,6	16,0	2,3	1,4	0,9	0,8	-3,0	-1,3	0,5	0,0	-0,5	0,1	0,7	0,0
RO	0,1	-4,8	-0,9	-0,3	-0,8	-1,6	-0,6	3,6	-1,2	-4,3*	-4,0*	1,8	4,8	0,8	0,2	1,2	0,1
SI	2,3	-1,5	1,4	5,3	-0,5	3,9	2,2	-3,9	1,6	-3,8	-2,2	0,7	-4,5	-0,3	0,1	-1,5	0,0
SK	0,4	2,1	-0,6	0,4	9,9	-1,0	0	0,6	-0,6	-2,3	-0,6	1,2	-3,8	0,2	0,0	-1,2	-0,1
FI	0,4	-4,0	-0,5	1,1	-3,9	-0,3	0,2	-4,6	-0,4	0,3	2,0	0,5	-3,4	-0,5	0,1	-1,3	0,0
SE	0,3	-4,0	-0,7	1,1	0,1	-0,3	0,3	-5,4	-0,3	2,9	4,6	0,6	-3,7	-0,4	0,1	-1,4	0,0
UK	-0,3	-4,3	-1,3	-0,6	-3,1	-2,0	-0,3	0,8	-0,9	2,2	3,9	-0,8	-2,1	-1,8	-0,1	0,3	-0,2

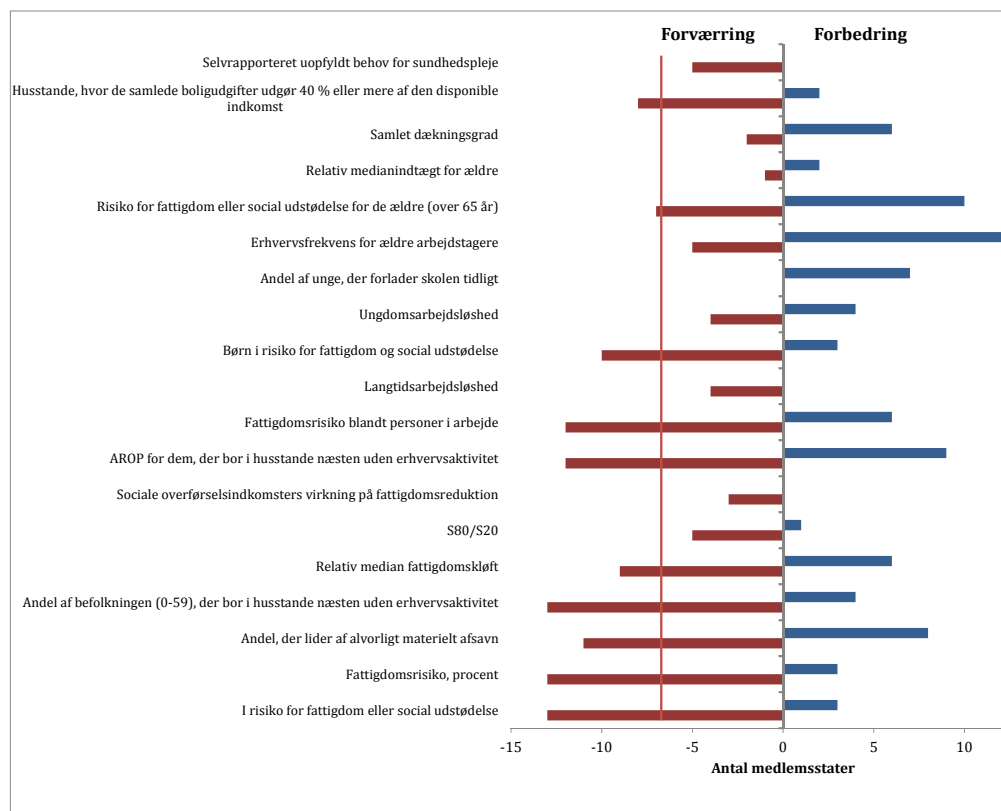
* De seneste data for RO for realvæksten i GHDI er fra 2010-11.

Bilag 2: Oversigt over centrale beskæftigelsesmæssige udfordringer og særligt resultater på arbejdsmarkedet (U = udfordring; G = gode resultater på arbejdsmarkedet) – vedtaget i juni 2013³⁶.

Land	Arbejdsmarkedsdeltagelse	Forbedre arbejdsmarkedets funktion, bekæmpe segmentering	Aktive arbejdsmarkedspolitikker	Sociale sikringsordninger	Balance mellem arbejdsliv og privatliv	Jobskabels e	Ligestilling	Forbedre udbuddet af kvalifikationer og produktivitet; livslang læring	Forbedre uddannelsessystemerne	Lønfastsættelsesmekanismer og lønudvikling
BE	U	U	U	U/G				U	U	U
BG	U		U	U	U	U		U	U/G	U
CZ	U/G		U	U	U		U	U	U/G	
DK	U/G		G	U/G	G			G	U	
DE	G		U	U	U	G			U	
EE	U/G		U	U/G	U	G	U/G	U	U	
IE	U		U	U	U	U	G		G	G
EL	U	U	U	U	U	U		U	U	G
ES	U	U	U	U	U	U	G	U/G	U/G	G
FR	U/G	U	U	U/G		U		U/G		
IT	U/G	U	U	U	U	U	U/G	U/G	U/G	U
CY	U/G	U		U/G	U		U	U/G	U/G	
LV	U		U	U	U			U	U	G
LT	U	U	U	U	U		G	U	U	
LU	U/G		U	G		G		U	U/G	U
HU	U/G		U		U	U		U/G	U	
MT	U/G	G	U/G		U	G	U	U/G	U	
NL	U/G	U		U/G	U		G			
AT	U/G	G	G		U	U	U	U	U	
PL	U	U			U		U/G	U	U/G	
PT	U/G	U	U	G	G	U	G		U/G	U/G
RO	U		U	U/G	U		U	U	U	
SI	U	U	U	U	G	U	G	U	G	U
SK	U		U	U/G	U	U	U	U	U/G	
FI	U/G		U				U	G	G	U
SE	U/G		G	U/G	G			G		
UK	U/G				U		U		U/G	
HR	U		U		U		U	U	U/G	

³⁶ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st10/st10373-re01.en13.pdf>

Bilag 3: Oversigt over "sociale tendenser, der bør holdes øje med", jf. overvågningen af resultaterne for social beskyttelse³⁷ – vedtaget i januar 2003.

2010-2011	Medlemsstater med væsentlig forværring	Medlemsstater med væsentlig forbedring
Risiko for fattigdom eller social udstødning	CZ, EE, IE, EL, ES, IT, LV, HU, MT, NL, SI, FI, SE	PL, PT, RO
Fattigdomsrisiko, procent	BE, BG, CZ, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	UK, LV, LU
Andel, der lider af alvorligt materielt afsavn	DE, IE, EL, IT, CY, LV, LU, HU, MT, NL, FI	BE, BG, ES, LT, PL, PT, RO, SK
Andel af befolkningen (0-59 år), der bor i husstande næsten uden erhvervsaktivitet	BE, BG, DK, EE, IE, EL, ES, LT, LU, NL, SI, FI, SE	UK, RO, PT, PL
Relativ medianfattigdomskløft	EE, IE, EL, IT, CY, LV, HU, AT, RO	CZ, FR, LT, LU, SK, SE
S80/S20	BG, EE, EL, IT, HU	LT
Sociale overførselsindkomsters virkning på fattigdomsreduktion	BG, EE, SK	-
AROP for dem, der bor i husstande næsten uden erhvervsaktivitet	BE, DE, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	DK, IE, CY, LV, LU, MT, PT, FI, UK
Fattigdomsrisiko blandt personer i arbejde	CZ, DE, EE, FR, IT, HU, NL, PT, RO, SI, SK, UK	BE, EL, ES, LV, LT, LU
Langtidsarbejdsløshed	BG, IE, EL, ES	-
Børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse	BG, CZ, ES, IT, LV, NL, RO, SI, FI, SE	UK, PL, DE
Ungdomsarbejdsløshed	PT, CY, ES, EL	BE, EE, LV, SE
Andel af unge, der dropper ud af skolen	-	BG, DK, ES, CY, LU, MT, PT
Erhvervsfrekvens for ældre arbejdstagere	SI, RO, PT, CY, EL	BE, CZ, DK, DE, EE, FR, IT, LV, IT, HU, MT, NL, PL, SE
Risiko for fattigdom eller social udstødning for de ældre (over 65 år)	IE, EL, IT, LT, HU, SI, SE	BG, DK, EE, FR, CY, LV, LU, PT, RO, SK
Relativ medianindtægt for ældre	LT	LV, PT
Samlet dækningsgrad	IE, LT	EL, ES, CY, LV, LU, PT
Husstande, hvor de samlede boligudgifter udgør 40 % eller mere af den disponible indkomst	BE, BG, EE, IE, EL, PL, PT, SE	DK, RO
Selvrapporteret uopfyldt behov for sundhedspleje	BE, EE, EL, HU, RO	-

Note: De sociale tendenser, der bør holdes øje med, i 2010-11, som identificeret via forværring i over 1/3 af medlemsstaterne, er fremhævet med rødt i tabellen til højre.

³⁷ ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9235&langId=en